

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
FEDERALNO MINISTARSTVO
OKOLIŠA I TURIZMA

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
FEDERAL MINISTRY OF
ENVIRONMENT AND TOURISM

Broj: UP I 05/2-23-11-235/18
Sarajevo, _____ godine

JP EP BiH d.d. Sarajevo
Podružnica Termoelektrana "Tuzla", Tuzla
21. aprila 4
75 203 BUKINJE

Federalno ministarstvo energije, rudarstva i
industrije
Alekse Šantića bb
88 000 Mostar

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite
okolice,
Rudarska 65
75 000 Tuzla

Centar za ekologiju i energiju
Mihajla i Živka Crnogorčevića 8
75 000 TUZLA

Grad Tuzla
ZAVNOBiH-a 11,
75000 Tuzla

EKOTIM - Udruženje za zaštitu okoliša,
prirode i zdravlja
Grbavička 50
71 000 SARAJEVO

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite
okolice
Rudarska 65
75 000 Tuzla

Federalno ministarstvo poljoprivrede,
vodoprivrede i šumarstva
Hamdije Čemerlića 2
71 000 Sarajevo

Federalna uprava za inspekcijske poslove
Fehima ef. Čurčića br. 6
71 000 SARAJEVO

Federalna uprava za inspekcijske poslove
Fehima ef. Čurčića br. 6
71 000 SARAJEVO

Predmet: Rješenje o izdavanju okolinske dozvole za zatvaranje i sanaciju deponije šljake i pepela
Plane, Divkovići I i Divkovići II, - *dostavlja se* -

Poštovani,

u prilogu akta dostavljamo vam Rješenje o izdavanju okolinske dozvole za zatvaranje i sanaciju deponije "Plane", "Divkovići I" i "Divkovići II" TE Tuzla na okolinski prihvatljiv način sa specifičnim mjerama za smanjenje uticajima na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi.

MINISTRIČA

dr. Edita Đapo

Dostaviti:

- *naslovu*
- *Sektoru za okolinske dozvole*
- *arhivi*

Broj: UP I 05/2-23-11-235/18
Sarajevo, _____godine

Federalno ministarstvo okoliša i turizma rješavajući zahtjev JP "Elektroprivreda Bosne i Hercegovine", Podružnica Termoelektrana Tuzla za zatvaranje deponije "Plane", "Divkovići I" i "Divkovići II" TE Tuzla na okolinski prihvatljiv, na osnovu čl. 68. i 71. Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03), čl. 17. i 24. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti okoliša (Službene novine Federacije BiH broj: 38/09), čl. 19. i 20. Zakona o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH" broj: 33/03 i 72/09) i čl. 200. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98 i 48/99), *d o n o s i*:

RJEŠENJE

1. Izdaje se okolišna dozvola investitoru JP EPBiH, Podružnica Termoelektrana Tuzla za zatvaranje deponije "Plane", "Divkovići I" i "Divkovići II" TE Tuzla na okolinski prihvatljiv način.

Odlagalište Plane, Divkovići I i II nalazi se u zapadnom dijelu grada Tuzle, u dolini potoka Banovac, sjeverno od TE Tuzla, na kojima je stanje (prema inspeksijskom nalazu):

- deponije su obrasle zelenilom,
- sa istih ne postoje emisije prašine u zrak,
- deponije šljake Plane, Divkovići I i Divkovići II nisu u upotrebi i iste se od strane investitora ne koriste za bilo kakve aktivnosti od novembra 2015. godine,

Ukupna površina odlagališta (Plane, Divkovići I i II) iznosi **130,9 ha**, s tim da je Investitor izvršio ekspanziju okolnog rubnog dijela deponija za potrebe uspostave zaštitnog zelenog pojasa sa kojim ukupna površina projektnog područja iznosi 174,3 ha.

Društveno posjedovno stanje katastarska općina Bukinje JP EP BiH d.d. Sarajevo pod. TE Tuzla: k.č.br. 896; 897; 898; 899; 900; 901; 902; 903; 904; 905; 906; 907; 908; 909; 910; 911; 912; 913; 914; 915/1; 915/2; 916; 917/1; 917/2; 918; 919; 920; 921; 922; 923; 924; 925; 926; 927; 928; 929; 930; 931; 932; 933; 934; 935; 936/2; 937; 936/4; 938/1; 939; 940/1; 940/2; 941; 942/2; 943/1; 943/2; 944/2; 944/3; 944/4; 2208/2; 1876/2; 1875/2; 1877/2; 1880/2; 1881; 1889; 1883; 1884/1; 1884/2; 1885; 1886; 1887/1; 1887/2; 1888; 1890; 1891; 1892; 1893/1; 1893/2; 1897/2; 1898/1; 1898/2; 1899/1; 1899/2; 1900/1; 1900/2; 1904/1; 1958/1; 1985/2; 1958/3; 1956/1; 1956/2; 1956/3; 1959; 1960; 1955/1; 1955/2; 1955/3; 1979; 1961; 1954/1; 1954/2; 1954/3; 1954/4; 1962/1; 1962/2; 1962/3; 1964/4; 1965/1; 1965/2; 1965/3; 1965/4; 1965/5; 1965/6; 1965/7; 1965/8; 1966/2; 1966/4; 1967/1; 1967/2; 1967/3; 1967/4; 1968/2; 1971/1; 1971/2; 1971/3; 1978; 1980; 1981; 1982; 1983; 1984; 1985; 1991; 1992; 1986; 1987; 1988; 1990; 1993; 1989; 1996; 1997; 1998; 1999; 1994; 1995; 2138; 2139; 2140; 2142; 2143; 2144; 2145; 2146; 2147; 2148; 2149; 2150; 2151/1; 2151/2; 2152; 2153; 2154; 2155; 2156; 2157; 2158; 2159; 2160/2; 2161; 2162; 2163; 2164; 2165; 2166; 2167/1; 2167/2; 2167/3; 2171; 2173/1; 2173/2; 2174; 2177/1; 2177/2; 2208/2. Katastarska općina Plane JP EP BiH d.d Sarajevo pod. TE Tuzla: k.č.br. 635; 644; 960; 961; 962; 963; 964; 965; 966; 967; 968; 969; 970; 972; 987; 988; 989; 990; 991; 992; 993; 1026; 1027; 1028; 1029; 1031; 1058; 1091; 1103; 1104; 1113; 1121; 1122; 1123; 1125; 1127; 1128; 1129; 1130; 1131; 1132; 1652; 1659; 1661; 1663; 1664; 1666; 1668; 2689; 2690; 2691; 2692; 2693; 2694; 2695; 2696; 2697; 2698; 2699; 2700; 2701; 2702; 2703; 2704; 2705; 2706; 2707; 2708; 2709; 2714; 2715; 2716; 2717; 2718; 2719; 2720; 2721; 2722; 2723; 2724; 2725; 2726; 2727; 2728; 2729; 2730; 2731; 2732; 2733; 2734; 2735; 2736; 2738; 2739; 2740; 2741; 2742; 2743; 2745; 2746; 2749; 2750; 2751; 2752; 2773; 2774; 2775; 2776; 2777; 2778; 2779; 2780; 2781; 2782; 2792; 2793; 2794,

2795; 2796; 2810; 2841; 2842; 3983; 636/2; 636/3; 637/2; 639/2; 640/2; 643/2; 645/1; 646/2; 648/1; 651/2; 664/2; 669/3; 670/1; 670/2; 670/4; 670/5; 957/2, 957/4; 958/2; 959/4; 971/1; 973/2; 973/4; 978/2; 978/3; 979/2; 979/3; 979/4; 979/5; 981/2; 981/4; 981/5; 982/3; 982/4; 982/5; 982/6; 982/7; 982/8; 982/9; 982/10; 983/1; 983/2; 983/4; 983/5; 984/2; 984/3; 984/4; 984/5; 984/6; 984/8; 984/9; 986/3; 986/4; 986/6; 994/1; 994/3; 995/2; 995/3; 995/6; 1022/2; 1022/3; 1024/2; 1024/3; 1024/4; 1025/2; 1025/4; 1025/5; 1030/1; 1030/4; 1030/5; 1030/6; 1030/7; 1032/2; 1032/3; 1033/2; 1033/3; 1034/2; 1034/3; 1056/2; 1056/4; 1056/6; 1056/8; 1057/1; 1057/2; 1059/2; 1088/2; 1089/2; 1090/2; 1092/2; 1095/2; 1095/3; 1102/1; 1102/2; 1102/3; 1105/1; 1105/3; 1111/5; 1112/1; 1112/2; 1112/6; 1112/7; 1112/8; 1114/1; 1114/2; 1114/3; 1114/4; 1116/2; 1118/2; 1120/1; 1124/2; 1133/1; 1133/2; 1134/1; 1134/2; 1136/2; 1136/3; 1136/6; 1653/1; 1657/2; 1658/2; 1667/2; 1669/2; 1671/2; 2710/2; 2711/2; 2712/2; 2713/2; 2783/1; 2797/1; 2797/2; 2798/1; 2798/2; 2799/2; 2809/1; 2809/2; 3949/2; 1124/1; 1124/3; 1651/2. Na osnovu posjedovnog lista i podaka dobivenih od TE Tuzla u periodu izrade predmetne Studije, eksproprijacija je provedena u 100% iznosu za parcele na lokaciji deponija.

2. Osnovni podaci o odlagalištima Plane, Divkovići I i II

Osnovni podaci o odlagalištima Plane, Divkovići I i II:

- na deponiji šljake i pepela Plane na površini 18 ha odloženo je cca 4,30 miliona m³, nanešen sloj zemljanog materijala debljine cca 15-20 cm (prva faza tehničke rekultivacije),
- na deponiji šljake i pepela Divkovići I na površini 45 ha odloženo je cca 9,94 miliona m³, deponija nije aktivna od 1995. godine i svojim jednim dijelom je korištena samo za prevođenje tehnoloških (prelivenih) voda sa deponije Divkovići II do glavnog odvodnog kanala. Površina od 10,0 ha je prekrivena slojem zemlje debljine cca 15-20 cm i na ovoj površini je 2005. godine izvršeno eksperimentalno pošumljavanje. Zasađeno je 11.000 sadnica bagrema. Zbog potreba za urgentnim obezbjeđenjem prostora za deponovanje šljake i pepela na uzvodnom dijelu ove deponije je krajem 2006.godine izgrađena jedna „kasetna“ (kasetna 1) sa raspoloživim prostorom za deponovanje šljake i pepela od cca 600.000 m³. Kasetna je formirana izgradnjom nasute brane od šljake i pepela sa krunom na koti 277,5 m.n.v.
- na deponiji šljake i pepela Divkovići II na površini 67,9 ha odloženo je cca 8 miliona m³, Prema tadašnjim planovima Rudnika bilo je predviđeno da se ova deponija intenzivno koristi do kraja 2000. godine, kada je rudnik planirao otvaranje jame Dobrnja jug. Pošto planirano otvaranje jame Dobrnja jug nije realizovano, na ovu deponiju se vršilo odlaganje šljake i pepela u kontinuitetu sve do 2015. godine. Treća faza nadvišenja brane bila je predviđena do kote 285,00 m.n.v. Ova deponija je trenutno zapunjena do maksimalne kote, čime su se iscrpile mogućnosti za odlaganje na ovoj deponiji.

3. Opis postojećeg stanja i razlozi za izradu studije, plana rehabilitacije i plana upravljanja otpadom

Odlagalište Plane, Divkovići I i II nalazi se u zapadnom dijelu grada Tuzle, u dolini potoka Banovac, sjeverno od TE Tuzla i formirano je izgradnjom brane Plane. Tretirani prostorni obuhvat je izrazito izduženog, nepravilnog oblika i pruža se u pravcu sjever-jug. Teren je vještački formiran izgradnjom brana i odšljakivanjem, nagnut prema jugu, odnosno dolini rijeke Jale i prema dolini potoka Banovac. Deponije se sastoje od površine ispresijecane sa tri brane, koje nadvišavaju jedna drugu tako da je prva brana Plane, koja formira deponiju Plane na koti cca 265 m.n.m., na koju se zatim nastavlja brana Divkovići I, kojom je formirana deponija Divkovići I na koti cca 275 m.n.m. i na kraju brana Divkovići II kojom je formirana deponija Divkovići II na koti cca 285 m.n.m. Ukupna površina odlagališta, zajedno sa šumskim pojasom zaštite iznosi **170 ha**.

Nacrt Regulacionog plana prostorne cjeline Plane, Divkovići I i Divkovići II u Tuzli nije usvojen od strane nadležnih gradskih tijela.

Na osnovu Plana prilagođavanja koji je izradio Rudarski institut Tuzla, za čiju ocjenu nije formirana komisija već je voditelj postupka izvršio pregled, tako da je Federalno ministarstvo okoliša i

turizma je izdalo Rješenje kojim se Plan prilagođavanja prihvata broj: UP-I/05-23-25-04/07 od 11.11.2015. godine kojim se nalaže:

- zatvaranje industrijskih deponija Divkovići I i II koje je za svoje potrebe koristilo JP EP BiH d.d. Sarajevo, TE Tuzla u Tuzli, u skladu sa odobrenim **Planom prilagođavanja upravljanja otpadom** (Rješenje broj: UPI/ 05-23-25-3/07 od 05.05.2011.godine),
- izradu „Studije o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponija Plane i Divkovići I i II na okolinski prihvatljiv način“ i
- izradu „Plana rehabilitacije za zatvaranje deponije sa specifičnim mjerama za smanjenje uticaja na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi“.

4. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja

5.1. Opće mjere ublažavanja

Kroz realizaciju mjera ublažavanja negativnih uticaja na okoliš investitor je dužan da:

- u što kraćem roku izradi Idejni i Glavni projekat rekultivacije bazirano na smjernicama datim Planom rehabilitacije, definisanim mjerama u izdatoj okolinskoj dozvoli, na osnovu odredbi Zakona o zaštiti okoliša FBiH (33/03 i 38/09), Zakona o upravljanju otpadom FBiH (33/03, 72/09 i 92/17) i njima pripadajući podzakonski akti koji se odnose na sanacije deponija, te Zakona o poljoprivrednom zemljištu FBiH (52/09), Uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije (73/09), kao i smjernicama datim u relevantnim EU Direktivama,
- u fazi izrade idejnog i glavnog projekta, potrebno je poštovati sve relevantne zakonske propise koji se odnose na zaštitu voda, zraka i tla i upravljanja otpadom,
- prije izrade projektne dokumentacije provesti monitoring podzemnih voda iz ugrađenih pijezometara i izvršiti analizu tla po obodu predmetnih deponija,
- potrebno je pratiti i kontrolirati sve radnje u domenu zaštite voda, zraka i tla kroz faze pripreme za konačnu rekultivaciju i izgradnju sadržaja na lokacijama Plane i Divkovići I i II,
- poduzimati potrebne radnje u slučaju eventualnog prekoračenja dozvoljenih emisija nakon rehabilitacije deponija, što se prvenstveno odnosi na kvalitetu vode i tla,
- prilikom izvođenja radova provoditi mjere zaštite na radu u cilju smanjenja eventualnih negativnih utjecaja na radnike,
- izvijestiti nadležne organe i obavijestiti javnost u slučaju značajnije akcidentne situacije i narušavanja stanja kvaliteta voda, zraka i tla,
- zabraniti bilo kakvo privremeno ili trajno odlaganje otpadnog materijala na okolno tlo,
- prije početka izgradnje potrebno je urediti gradilište u skladu sa važećom legislativom za ovu oblast, izgraditi pristupne puteve za mehanizaciju te mjesta za smještaj mehanizacije na lokalitetima gdje će prouzročiti najmanju štetu za biljni pokrov, kao i zauzimati minimalnu površinu za ovu svrhu.

5.2. Posebne mjere ublažavanja

Kroz realizaciju ovih mjera Investitor je dužan:

- detaljno informirati lokalno stanovništvo o sadašnjem stanju na deponijama, kao i o budućem projektu sanacije i zatvaranje,
- informisati javnost i uključiti javnost u proces donošenja odluka u vezi Plana rekultivacije kada bude izrađen,
- formirati ekipe za hitne intervencije, i izraditi odgovarajuće operativne planove hitnih intervencija u mogućim akcidentnim situacijama i održavati odvodne kanale oko deponija,
- nakon završetka radova potrebno je sanirati pristupne privremene saobraćajnice te ukloniti višak građevinskog materijala i otpada sa svih prostora,
- provoditi učestalo i kontrolirano zbrinjavanje komunalnog i opasnog otpada na način propisan Zakonom o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09, 92/17) i podzakonskim aktima navedenog Zakona, odnosno zabraniti bilo kakvo privremeno ili trajno odlaganje navedenog otpadnog materijala na okolno tlo,
- osigurati nepropusne kontejnere za otpad.

5.3. *Specifične mjere ublažavanja*

Specifične mjere koje će se razmatrati kod rehabilitacije i zatvaranja deponija prema Pravilniku o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ (Sl. novine FBiH, broj 9/05) su:

- pokrivanje otpada
- "regradaciju" (podešavanje nagiba) otpada
- kopanje sabirnih kanala za oborinske vode oko deponija za sprečavanje njenog dospijevanja u deponije.

5.5. *Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na stanovništvo i naselja*

Opće mjere koje je neophodno sprovoditi u cilju zaštite lokalnog stanovništva su:

- **adekvatnim mjerama uništavati ambroziju na cijeloj površini deponija,**
- lokalno stanovništvo detaljno i blagovremeno informirati o sadašnjem stanju na deponijama, kao i o budućem Projektu rekultivacije,
- **znakovima zabrane ulaska na deponije** onemogućiti stanovnicima okolnih naselja da obavljaju bilo kakve aktivnosti na predmetnim deponijama (ispaša stoke, korištenje deponija u poljoprivredne svrhe i sl.)
- u saradnji sa nadležnim javnim preduzećima za održavanje puteva obezbijediti poboljšanje pristupnih puteva (eventualno nanošenje sloja asfalta, proširenja, bezbjedonosne mjere u naseljenim mjestima) i njihovo buduće redovno održavanje.

5.6. *Mjere ublažavanja negativnih utjecaja projekta na zrak*

Sve do početka faze rekultivacije neće biti značajnih pogoršanja kvaliteta zraka razmatranog područja, stoga posebne mjere ublažavanja nisu potrebne za aspekt zaštite zraka.

5.6.1. *Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na zrak u fazi izvođenja građevinskih radova*

U pogledu mjera ublažavanja negativnih utjecaja projekta na zrak u toku sanacije treba se pridržavati sljedećeg:

- u toku izgradnje koristiti savremenu praksu i sredstva kod organizovanja gradilišta i izvođenja radova
- predvidjeti korištenje uređaja, vozila i postrojenja koja su, prema evropskim standardima, klasifikovana u kategoriju s minimalnim utjecajem na okolinu
- bitna mjera zaštite zraka je redovna tehnička kontrola ispušnih gasova motora postrojenja i vozila na radilištu kao i njihovo redovno održavanje, kao i korištenje goriva sa malim sadržajem sumpora,
- neminovna posljedica izvođenja građevinskih radova (iskop, utovar i istovar materijala) je i disperzija lebdećih čestica i zagađenje vazduha sa njima, pa je potrebno da se tokom izvođenja tih radova primjenjuju sve mjere neophodne da bi disperzija lebdećih čestica u zraku bila što manja,
- pri utovaru, izdvajanje prašine je minimalno ako je vlažnost materijala oko 6 %. U sušnom periodu potrebno je **kvašenje** iskopanog materijala da bi se dobila vlažnost od 6 %
- zaštita od prašine pri transportu kamionima u našim klimatskim uslovima zadovoljava postupak orošavanja vodom.

5.7. *Mjere ublažavanja negativnih utjecaja projekta na vode*

Zaštita površinskih i podzemnih voda mora se vršiti kontinuirano. Problematika zaštite voda je aktualna tokom čitavog perioda postojanja deponije, te je potrebno i istoj posvetiti veliku pažnju i nakon zatvaranja. Pravnom licu JP EP BiH d.d. Sarajevo, **27.09.2017. godine data prethodna vodna saglasnost za sanaciju, zatvaranje i rekultivaciju deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II,** kao prvi u nizu vodnih akata koji se trebaju ishodovati za lokaciju.

Uticaj klimaktoloških faktora na bilans ovih voda se iskazuje kroz površinski doticaj od oborina i evaporaciju (evapotranspiraciju).

5.7. 1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na vode u fazi izvođenja građevinskih radova

Osnovne stavke u pogledu mjera prevencije zagađenja vode unutar područja izvođenja građevinskih radova su:

- pravilno upravljati svim opasnim supstancama na gradilištu kako bi se spriječilo akcidentne kontaminacije površinskih i podzemnih vodnih sistema,
- pravilno upravljati svim privremeno odloženim građevinskim materijalima kako bi se spriječilo zamućivanje potoka Banovac,
- zabraniti kretanje teške mehanizacije u koritu potoka Banovac,
- zabraniti odlaganja otpada na privremenim depoima građevinskog materijala i građevinskog otpada,
- aktivnosti koje se odnose na isporuku goriva prema skladištima i za utakanje goriva za radnu mehanizaciju izvoditi krajnje oprezno, kako bi se izbjegla eventualna kontaminacija okolnog tla te podzemnih i površinskih voda,
- u sklopu organizacije gradilišta postaviti mobilne toalete koje je potrebno prazniti putem angažmana odgovarajućeg trećeg lica,
- u sklopu organizacije gradilišta postaviti uređaje za odvodnju i tretman otpadnih voda sa asfaltnih baza i mobilnih betonara, ukoliko navedena postrojenja budu prisutna na lokaciji gradilišta
- ukoliko se javi potreba za održavanjem mehanizacije na gradilištu, ove aktivnosti je potrebno izvoditi sa krajnjom oprežnošću, kako bi se izbjegla eventualna kontaminacija okolnog tla te podzemnih i površinskih voda i
- privremene građevine (parkirni prostori za mehanizaciju i vozila) izvesti podalje od potoka Banovac područja.

5.7.2. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na vode u fazi korištenja deponije

Osnovne mjere za kontrolu i zaštitu od zagađenja voda su:

- održavanje dobre funkcionalnosti sistema za prikupljanje, tretman i odvodnju oborinskih i otpadnih voda,
- monitoring odnosno periodična provjera sistema za prikupljanje, tretman i odvodnju oborinskih voda i otpadnih voda, kako bi se osiguralo da kvaliteta vode koja odlazi uprirodno riječno korito zadovoljava nivo zagađenja definirane u Uredbi o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije (Sl. novine FBiH, br. 26/20).

5.8. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja projekta na tlo

5.8.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na tlo u fazi izvođenja građevinskih radova

Važan aspekt je očuvanje stabilnosti terena. Na inženjerskogeološkoj karti a na osnovu Misije G1, na okolnom prirodnom terenu izdvojen je uticaj 4 klizišta i izdvojeno je 12 labilnih dijelova padine koji predstavljaju uslovno stabilan teren. Klizišta i labilne padine nemaju uticaja na formirano odlagalište, međutim klizišta mogu imati uticaja na servisni - prilazni makadamski put, dok labilne padine u slučaju prelaska u nestabilnu kategoriju terena mogu imati uticaja na stabilnost formiranih kosina profilisanog korita Banovac.

Na ovim dijelovima koji su okarakterizirani kao stabilni ili uslovno stabilni tereni, potrebno je provoditi preventivne mjere očuvanja stabilnosti terena dobrim građevinskim praksama tijekom izvođenja zemljanih radova i radova na zemljanim iskopima za potrebe sanacije i rekultivacije deponija, pravilnu drenažu terena i dobru organizaciju gradilišta.

Osnovna mjera koju je potrebno preduzeti u smislu smanjenja ili neutraliziranja negativni uticaj predmetnih deponija na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi jeste konačna rekultivacija degradiranih površina deponija.

Rekultivacija tla podrazumijeva sistem tehničkih, agrotehničkih i bioloških mjera i postupaka kojima se narušeno zemljište vraća u prvobitnu namjenu.

5.8.2. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na tlo u fazi korištenja deponije

Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na tlo u fazi korištenja deponija odnose na pravilnu provedbu monitoringa.

5.9. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na floru

5.9.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na floru u fazi izvođenja građevinskih radova

Mjere ublažavanja u fazi sanacije, koje je potrebno primijeniti, su sljedeće:

- prije početka sanacije odabrati mjesta za odlaganje građevinskog i otpadnog materijala, mjesta za parkiranje mehanizacije te pretakališta za hemijske supstance i gorivo, te za ovu namjenu koristiti samo ta mjesta, kako bi se očuvala okolna područja i spriječila nepotrebna degradacija ostalih područja
- ograničiti kretanje teške mehanizacije kako bi devastirana površina bila manja, odnosno koristiti postojeću mrežu puteva, koju nakon završetka radova treba sanirati
- u toku izvođenja zemljanih radova, humusni sloj kontrolirano deponirati i kasnije koristiti za druge potrebe sukladno s propisima
- kontrolirano zbrinjavanje komunalnog, građevinskog, opasnog i drugog otpada na odlagališta uz suglasnost nadležnih komunalnih poduzeća uzduž trase, odnosno osigurati nepropusne kontejnere za otpad i izričito voditi računa o privremenom i trajnijem odlaganju u okoliš
- sačuvati šume na rubnim dijelovima deponija, na način da se privremeni pristupni putevi i smještaj mehanizacije planiraju na već modificiranim područjima
- kontrola zagađenja zraka i praćenje stanja vegetacije okolnih vodotoka, uključujući provjeru statusa flore i vegetacije, tla, te mjere zaštite od požara i
- nakon završetka svih građevinskih aktivnosti, potrebno je izvršiti vraćanje područja gradilišta i pristupnih puteva u prirodno stanje putem rekultivacije autohtonim grmolikim vrstama i zeljastim biljnim vrstama.

5.9.2. Mjere ublažavanja ublažavanja negativnih utjecaja na floru u fazi korištenja deponije

Postojeće biljne vrste i one koje će se koristiti za ozelenjavanje deponija neće biti posebno ugrožene nakon sanacije deponija ako se primjene sljedeće mjere:

- propisno označavanje granica deponije koje su vlasništvo Investitora stroga zabrana ispaše na površinama deponije, postavljanjem znakova zabrane,
- strogo zabraniti odlaganje bilo kakvog otpada na predmetnom lokalitetu, postavljanjem tabli upozorenja,
- vršiti ispitivanje koncentracije teških metala u tlu,
- sprječavanjem nastanka akcidentnih situacija.

5.10. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na faunu

5.10.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na faunu u fazi izvođenja građevinskih radova

Mjere ublažavanja imaju za cilj minimiziranje i eliminisanje negativnih utjecaja projekta (kako u toku sanacije, tako i u toku korištenja prostora predmetne lokacije) na prisutne životinjske vrste. Mjera ublažavanja je važna za identifikaciju odgovarajućih mjera koje mogu osigurati puno uklapanje projekta u prvobitni prirodni kontekst.

Mjere ublažavanja za životinjske vrste su u uskoj vezi sa preporučenim mjerama ublažavanja za zemljište, zrak i vegetaciju.

5.10.2. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na faunu u fazi korištenja deponije

Obzirom da su negativni utjecaji mogući samo u akcidentnim situacijama poput požara, mjere ublažavanja negativnih utjecaja na faunu u ovoj fazi odnose se na sprečavanje nastajanja ovakvih situacija, preventivnog monitoringa i sl. kako je objašnjeno u dijelovima ovog poglavlja u sklopu posebnih mjera ublažavanja sprečavanja nastanka akcidentnih situacija.

5.11. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na pejzaž

5.11.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na pejzaž u fazi izvođenja građevinskih radova

Zatvaranjem deponije Divkovići II i izvršenom dosadašnjom djelimičnom rekultivacijom predmetnih deponija došlo je do pozitivnog utjecaja na pejzažne karakteristike u odnosu na stanje odlaganja.

Uz rekultivaciju prostora, poboljšat će se vizualne kvalitete područja, te će područje zahvata poprimiti izgled prilagođeniji okolnom prostoru u odnosu na razdoblje odlaganja čime će se stvoriti osnovni preduslovi za prenamjenu prostora.

5.11.2. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na pejzaž u fazi korištenja deponije

Mjere ublažavanja utjecaja u ovoj fazi odnosit će se na redovno održavanje svih zelenih površina, objekata i opreme, kako bi oplemenjeni prostor vremenom dobivao na još većoj estetskoj vrijednosti.

5.12. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja uslijed nastajanja otpada

5.12.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja uslijed nastajanja otpada u fazi izvođenja građevinskih radova

Zbrinjavanje građevinskog otpada se može sprovesti na sljedeći način:

Jednovrsni građevinski otpadi

- višak građevinskog materijala planirati na dijelovima na kojima je potrebno vršiti značajnije nasipanje materijala,
- papir, staklo, plastika iz građevinskog otpada, koji se mogu javiti kao otpad na gradilištu, predaju se ovlaštenim sakupljačima i obrađivačima otpada.

Miješani građevinski otpadi

- otpad od šljake i pepela planirati na postojećem tijelu deponije u gornjoj zoni Divkovići II,
- betonski lom sa značajnim udjelom ostalih građevinskih materijala može se odlagati na deponijama inertnog otpada sa ili bez naknadnog razdvajanja, kako je predviđeno u Idejnom projektu upravljanja građevinskim otpadom.

Odlaganje komunalnog otpada ima kratkotrajni karakter, a njegovo uklanjanje je neophodno izvršiti u što kraćem roku, prema **Planu upravljanja otpadom**. Za preuzimanje ovog otpada izvođač radova treba sklopiti ugovor sa ovlaštenim operaterom za upravljanje ovom vrstom otpada, tj. javnim komunalnim preduzećima, koji vrše usluge prikupljanja i zbrinjavanja komunalnog otpada u projektnom području.

5.13. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na nivo buke i vibracije

5.13.1. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja uslijed djelovanja buke u fazi izvođenja građevinskih radova

Tokom sanacije deponija, upotrebom građevinskih mašina i transportnih sredstava će se proizvoditi buka povećanog nivoa i preko 90 dB (A), te je potrebno je poduzimati sljedeće mjere ublažavanja negativnih utjecaja buke i vibracija:

- koristiti opremu i uređaje koji moraju biti atestirani, odnosno konstruisani ili izolovani da u spoljnu sredinu ne emituju buku preko dozvoljenog nivoa,
- građevinske radove koji bi proizvodili veliku buku izvoditi u određenim vremenskim intervalima i prema odgovarajućim propisima i standardima,
- gasiti opremu za rad i mehanizaciju koja se ne koristi,
- izbjegavati upotrebu više vrsta radne mehanizacije koja generira buku preko 90 dB (A),
- zabraniti korištenje građevinskih mašina u noćnom periodu i ograničiti ih na radne sate i dane u sedmici.

5.14. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja u akcidentnim situacijama

U slučaju akcidentnih situacija potrebno je uspostaviti procedure za postupanje u ovim situacijama. Jedna od najvećih mogućih akcidenata je požar, a pored toga može doći do poplave i zemljotresa, te akcidentnih izlivanja. Za sve ove pojave potrebno je poduzeti preventivne mjere i to:

- uraditi efikasan sistem protupožarne zaštite sa vatrodojavom i automatskim sistemom za gašenje,
- označavanje i posebno rukovanje uz propisana uputstva sa opasnim i lakozapaljivim materijalima,
- pravilno dimenzioniranje i projektiranje sistema odvodnje,
- projektiranje i izvođenje građevinskih radova na objektima u skladu sa geološkim, geomehaničkim, seizmološkim i erozivnim karakteristikama lokacije.

U slučaju bilo kojeg akcidentnog događaja (požara, poplave, akcidentnih izlivanja i sl.) mora se postupiti na sljedeći način:

- pristupiti brzom intervenciji sanacije nastale pojave, ukoliko je to moguće evakuisati uposlene najbližim putevima evakuacije i organizirano djelovati,
- ukazati neophodnu prvu pomoć i pozvati nadležne službe (hitnu pomoć i vatrogasce),
- u slučaju isticanja opasnih supstanci u potrebno je istu razrijediti, neutralizirati i apsorbirati.

Navedene aktivnosti i poslove čišćenja mora izvršiti ovlaštena kompanija/stručno lice uz upotrebu propisanih zaštitnih sredstava.

5.15. Usaglašavanje mjera koje se poduzimaju sa mjerama preporučenim BAT (najboljim raspoloživim tehnologijama)

Najbolje raspoložive tehnike date su u Final draft BAT Guidance Note on Best Available Techniques for Waste sector: Landfill Activities (<https://www.epa.ie/pubs/advice/bat/BAT%20Landfill%20-%20Final%20Draft%20-%20December%202011.pdf>) - Zavšnom nacrtu BAT smjernica o najboljim raspoloživim tehnikama za sektor otpada: Aktivnosti vezane za odlagalište, mjere za rukovanje i odlaganje otpada na odlagalištu navode se:

1. Osiguranje finansijskih rezervi za obaveze zaštite okoliša (poznate i nepoznate), uključujući obnovu i naknadu brigu.
2. Projektovanje deponije sa vrste odlagališta u skladu sa Direktivom 1999/31/EZ , što uključuje:
 - i. kontrolu voda
 - ii. upravljanje filtratom
 - iii. izgradnju odgovarajućeg brtvenog sistema
 - iv. izgradnju odgovarajućeg pokrivnog sistema
 - v. odgovarajuće mjere za prevenciju i upravljanje deponijskim plinom.
 - vi. Osiguranje kvaliteta izgradnje (CQA) brtvenog sistema deponije
3. Uvođenje sistema upravljanja okolišem (EMS) koji obuhvata sljedeće:
 - i. sistem upravljanja i izvještavanja
 - ii. raspored ispunjavanja ciljeva zaštite okoliša
 - iii. godišnji okolišni izvještaj (AER)
 - iv. Program okolišnog upravljanja na deponiji (LEMP)

- v. sistem dokumentiranja
- vi. procedure korektivnih mjera
- vii. program dizanja svijesti i obuke
- viii. program komunikacija.

4. Odgovarajuće odlaganje i upravljanje konstrukcionim materijalima, sirovinama i otpadom i Upravljanje emisijama.

Mjere za zatvaranje i rehabilitaciju zavise od brojnih faktora (period odlaganja, lokacija, sastav rude, zapremine, geološka podloga i dr) te je potrebno dati generalni faktori rizika, ciljeve rehabilitacije i metode. U Aneksu 3 pratećeg dokumenta o metodama za zatvaranje i rehabilitaciju deponija nastalih odlaganjem rudarskog otpada navodi se:

Tabela 2. *Primjeri faktora rizika, ciljeva rehabilitacije i potencijalne remedijacione strategije za deponije nastale odlaganjem* (Environmental Protection Agency An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Final Draft BAT Guidance Note on Best Available Techniques for the Waste Sector: Landfill Activities December 2011).

Potencijalni faktori rizika	Ciljevi rehabilitacije	Primjeri metoda rehabilitacije
Fizička stabilnost		
Sigurnost nasipa (brana) šljake i pepela	Faktor sigurnosti >1.5 za statističke uvijete	Hortikulturno uređenje, posebno na većim nagibima, sistemi za pražnjenje i odvodnjavanje, održavanje stabilnosti nasipa, oblikovanje ruta (žljebova) kako bi se spriječila erozija, revegetacija i stalni inspeksijski nadzor
	Dovoljan kapacitet pražnjenja	
	Otpornost na eroziju, uključujući ekstremne događaje	
Generalna sigurnost	Usklađenost sa sigurnosnim zahtjevima	Zabrana javnog pristupa, ograđivanje opasnih područja te jasni znakovi upozorenja i zabrane Periodične inspekcije
Skupljanje, prenošenje i akumulacija prašine	Prevenција raznošenja prašine i erozija	Revegetacija, bazeni za kontrolu zagađenja vode i specifično oblikovane rute (brazde) za sprečavanje erozije
Poremećaji u površinskim tokovima i nivou podzemne vode	Upravljanje površinskim tokovima na deponiji i u njoj blizini	Hortikulturno uređenje i uređenje obodnih kanala te monitoring fizikalnih svojstava vode
Kontrola hemijskih zagađenja		
Nakupljanje otpadnih kiselih voda iz ruda i/ili curenje opasnih metala, curenje ostalih hemikalija i zagađivača nastalih preradom ruda i visok sadržaj metala u jalovištima	Usklađenost sa ciljevima kvaliteta vode i zemljišta	Zadržavanje i aktivni ili pasivni tretman vode; prekrivanje deponije sa nepropusnim slojevima, praćenje kvaliteta drenažne vode; podizanje nivoa vode (uslovi hipoksije; bez kisika), kontinuirani monitoring Monitoring i upravljanje kvalitetom vode i općenito hidrologijom
Problemi korištenja površine		
Negativan estetski doživljaj Ograničen izbor aktivnosti nakon zatvaranja	Restauracija u funkcionalni ekosistem, sa rekreativnom vrijednosti	Hortikulturno uređenje površinskog sloja i padina nasipa, programi revegetacije

Tehničku rekultivaciju deponije pepela i šljake treba vršiti u skladu sa Evropskom Uredbom o odlaganju otpada na deponije; Direktiva Vijeća 1999/31/EC od 26. aprila 1999. o odlagalištu otpada. Prema direktivi navodi se da kada geološka barijera na prirodan način ne zadovoljava gornje uvjete, ona se može umjetno dopuniti i učvrstiti na druge načine kako bi pružala jednaku zaštitu. Umjetni brtveni sloj ne smije biti tanji od 0,5 metara. Preporuka prema Direktivi, za površinsko brtvljenje su date u tabeli 3.

Tabela 3. Preporuke za površinsko brtvljenje

Kategorija deponije	Deponija za neopasni otpad	Deponija za opasni otpad	Uzeto u obzir prilikom izrade Plana
Sloj za otplinjavanje	Zahtijeva se	Ne zahtijeva se	NE
Nepropusni umjetni brtveni sloj	Ne zahtijeva se	Zahtijeva se	DA
Nepropusni mineralni sloj	Zahtijeva se	Zahtijeva se	DA
Drenažni sloj > 0,5 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se	NE, jer sama šljaka ima ulogu drenaže
Rekultivacijski sloj > 1 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se	DA, 50 cm za travnate smjese i 1 ukoliko se sadi visoko rastinje

Razlozi zašto se odsupilo od pojedinih preporuka datih u prethodnoj tabeli su sljedeći:

- Zbog rezultata provedenog monitoringa koji su pokazali da su emisije tla, vode, u zrak ispod graničnih vrijednosti, te je procjena konsultanta da je nepropusni umjetni brtveni sloj ili nepropusni mineralni sloj i rekultivacijski sloj zemlje sasvim dovoljna kako bi se i potencijalni negativni utjecaji sveli na minimum. Visina nastiranja fiziološkog aktivnog rekultivacijskog sloja (zemljišta) od najmanje 0,50 m dovoljna je za travnate smjese.
- Velika površina deponije te ukoliko bi se predvidio rekultivacijski sloj 1m zemlje bilo bi neophodno nastirati zemlju u količini od 1,3 mil. m³ zemlje.

6. Monitoring

Monitoring emisija u zrak i kvalitete zraka: U fazi izvođenja građevinskih radova potrebno je vršiti implementaciju propisanih mjera ublažavanja.

Monitoring voda: U fazi izvođenja građevinskih radova potrebno je vršiti implementaciju propisanih mjera ublažavanja. U fazi korištenja prenamjenjenih površina potrebno je vršiti ispitivanje tehnoloških otpadnih voda, koje treba obuhvatiti mjerenje osnovnih i specifičnih parametara, test toksičnosti i ispitivanja na ispustu E1. Na osnovu rezultata i u skladu sa navedenom Uredbom, monitoring bi se trebao provoditi minimalno dva puta godišnje u slučaju da svi ispitivani parametri budu ispod graničnih vrijednosti. Ukoliko dođe do povećanja protoka voda na mjernom mjestu E1 ili ukoliko se nekim od mjerenja utvrdi prekoračenje graničnih vrijednosti, monitoring se treba provoditi češće, odnosno treba postupiti u skladu sa Uredbom za izmjereni protok i tip otpadne vode.

Monitoring tla: Monitoring tla podrazumijeva kontrolu i nadzor nad provođenjem predloženih mjera za ublažavanje utjecaja na tlo u fazi izvođenja građevinskih radova na predmetnoj lokaciji. U fazi korištenja sadržaja na prenamjenjenim površinama potrebno je vršiti monitoring koji će obuhvatiti praćenje sadržaja potencijalno opasnih materija (teških metala). Monitoring je potrebno vršiti svake četiri godine, prema važećoj legislativi, od strane specijalizovane laboratorije. Iako se nalaže monitoring svake četiri godine, preporuka je da se dodatni obim i termini ispitivanja zemljišta spovedu u okviru Projekta rekultivacije.

Monitoring emisije buke: U fazi izvođenja građevinskih radova potrebno je vršiti implementaciju propisanih mjera ublažavanja. Monitoring ambijentalne buke u fazi korištenja prenamjenjenih površina biće potrebno raditi jedino u slučaju pritužbi lokalnog stanovništva na ometajući utjecaj buke.

Monitoring nastajanja otpada: U fazi izvođenja građevinskih radova potrebno je vršiti implementaciju propisanih mjera ublažavanja. Investitor je dužan vršiti monitoring nastajanja otpada u fazi korištenja sadržaja na prenamjenjenim površinama, odnosno potrebno je vršiti stalnu evidenciju o ukupnim količinama nastalog otpada koji se generira po kategorijama

Monitoring radioaktivnosti: Investitor treba nastaviti sa mjerenjima radioaktivnosti na deponijama za odlaganje šljake i pepela i nakon rehabilitacije prostora, odnosno u fazi korištenja sadržaja na

prenamjenjenim površinama. Ispitivanja se trebaju vršiti jednom godišnje, što je u skladu sa važećim zakonodavnim okvirom za ovu oblast.

6.1. Monitoring emisija u zrak i kvalitete zraka

Budući da je dosadašnjom rekultivacijom na predmetnim deponijama spriječena disperzija čestica prašine usljed djelovanja vjetra, kvalitet zraka odnosno područja se znatno poboljšao, što pokazuju rezultati mjerenja lebdećih čestica (PM10) koji su u graničnim vrijednostima. Sve do početka faze sanacije neće biti značajnih pogoršanja kvaliteta zraka razmatranog područja.

U fazi sanacije predmetnih deponija potrebno je vršiti monitoring implementacije propisnih mjera ublažavanja, s obzirom da radovi na sanaciji deponija ne podliježu vršenju monitoringa emisija u zrak.

5.2. Monitoring voda

Lokacija ispusta E1 je ispust oborinskih voda sa predmetnih deponija i njegova dispozicija je takva da se sve površinske vode gravitiraju prema tom kontrolnom mjestu.

Monitoring treba obuhvatiti sljedeće parametre:

- mjerodavni protok temperaturu
- pH vrijednost miris i boju
- sadržaj otopljenog kisika BPK5
- KPK
- ukupne suspendirane tvari električnu provodljivost
- isparni ostatak
- gubitak žarenjem
- alkalitet
- hloride i
- sulfate
- NH₄-N, NO₂-N, NO₃-N,
- ukupni N orto-fosfate i ukupni P
- test toksičnosti (bioogled s testnim organizmom *Daphnia magna* Strauss) teške metale iz grupe anorganskih zagađivača
- PAH.

Učestalost monitoringa provodi se s obzirom na protok otpadnih voda. U skladu s Uredbom, minimalni godišnji broj uzoraka direktno je vezan uz dnevni protok.

Rezultati mjerenja protoka vode na ispustu E1 u posljednje tri godine su varirali od 41m³ pa do 810 m³/dan. Razlog velikog raspona ovih vrijednosti je količina padavina koja je neravnomjerno raspoređena u toku godine, što se može vidjeti iz rezultata provedenih monitoringa do sada (vrijednosti za protok vode na E 1 mnogo su veće u aprilu mjesecu u odnosu na august).

Na osnovu rezultata i u skladu sa navedenom Uredbom, monitoring bi se trebao provoditi minimalno **dvanaest (12) puta godišnje** što je definisano sa Uredbom za izmjereni protok i tip otpadne vode. Zahtijevani stepen čistoće potrebno je provjeriti ispitivanjem kvalitete otpadnih voda koje vrši akreditirana laboratorija.

5.3. Monitoring tla

U fazi korištenja deponija potrebno je vršiti monitoring zemljišta (tla) koji će obuhvatiti praćenje sadržaja potencijalno opasnih materija (teških metala), na području predmetnih deponija i u njihovoj neposrednoj blizini, s ciljem praćenja kvaliteta zemljišta. Monitoring je potrebno vršiti svake četiri godine, prema Pravilniku o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja (Sl. novine FBiH, br. 72/09), od strane specijalizovane (akreditovane) laboratorije.

Iako Pravilnik nalaže monitoring svake četiri godine, **preporuka je da se dodatni obim i termini ispitivanja zemljišta spovedu u okviru Idejnog i Glavnog projekta rekultivacije.**

5.4. Monitoring emisije buke

Monitoring buke podrazumijevat će kontrolu i nadzor nad provođenjem predloženih mjera za kontrolu razine buke u fazi rehabilitacije predmetne lokacije.

S tim u vezi, potrebno je vizualnim pregledom svakodnevno vršiti sljedeće provjere:

- ograničenje izvođenja radova samo na period dana (period dana traje od 06:00 do 22:00 sata, period noći traje od 22:00 do 06:00)
- ograničenje istovremene upotrebe više mašina koje generiraju buku veću od 90 db
- korištenja uređaja i opreme koja ima važeće upotrebne dozvole i koja je redovno servisirana primjene ličnih zaštitnih sredstava uposlenih na gradilištu
- gasiti uređaje i mehanizaciju kada se ne koristi.

Monitoring ambijentalne buke u fazi sanacije i eksploatacije biće potrebno raditi u slučaju pritužbi lokalnog stanovništva na ometajući utjecaj buke. Predmetna lokacija pripada zoni VI, odnosno industrijskom području, prema Zakonu zaštite od buke (Sl. novine FBiH, br.110/12 i Sl. novine TK, br. 03/16).

5.5. Monitoring nastajanja otpada

Operater je dužan vršiti monitoring nastajanja otpada u fazi rehabilitacije i eksploatacije i o tome voditi odgovarajuću evidenciju u skladu sa odredbama Zakona o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09 i 92/17), Pravilnika o kategorijama otpada sa listama (Sl. novine FBiH, br. 9/05) i Uredbe o selektivnom prikupljanju, pakiranju i označavanju otpada i drugim propisima o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, br. 31/06).

Investitor je dužan voditi evidenciju o ukupnim količinama nastalog otpada koji se generira po kategorijama (sa šiframa), u skladu s Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama, a osobito za opasni otpad. Evidenciju o otpadu, u skladu sa članom 20. Zakona o upravljanju otpadom, vodi odgovorno lice za upravljanje otpadom. **Investitor mora imenovati odgovorno lice za poslove upravljanja otpadom.**

5.6. Monitoring radioaktivnosti

Termoelektrane na uglj su značajan faktor u preraspodjeli i koncentrisanju prirodne radioaktivnosti, jer sagorijevanjem organske komponente u uglju zapremina uglja se smanjuje, što neminovno dovodi do povećanja koncentracije prirodnih radionukleida u pepelu i šljaci.

Poštujući načelo predostrožnosti, Investitor mora nastaviti sa mjerenjima radioaktivnosti na deponijama za odlaganje šljake i pepela i nakon rehabilitacije prostora. U skladu sa Pravilnikom o granicama sadržaja radionuklida u hrani, hrani za životinje, lijekovima, predmetima opće upotrebe, građevinskom materijalu i drugoj robi koja se stavlja u promet (Sl. glasnik BiH, br. 54/14), jednom godišnje se vrše ispitivanja na radioaktivnost, što treba poštivati prilikom faze korištenja ovog područja nakon rehabilitacije i eksploatacije deponije.

Tabela 4. Prijedlog monitoring plana u fazi izvođenja građevinskih radova i fazi korištenja prenamijenjenih površina deponije

Koji parametar se prati?	Gdje će se parametar pratiti?	Kako će se parametar pratiti, frekvencija mjerenja ili stalno mjerenje?	Kada će se parametar pratiti?	Zašto će se parametar pratiti?	Odgovornost
Kvalitet zraka: • pratiti primjenu svih propisanih	Monitoring primjene mjera ublažavanja će se vršiti na	Primjena mjera ublažavanja	Monitoring primjene mjera ublažavanja izvršiti u	Osiguranje blagovremene provedbe svih relevantnih mjera	JP EPBIH,, Podružnica TE Tuzla

Koji parametar se prati?	Gdje će se parametar pratiti?	Kako će se parametar pratiti, frekvencija mjerenja ili stalno mjerenje?	Kada će se parametar pratiti?	Zašto će se parametar pratiti?	Odgovornost
mjera ublažavanja	predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II		periodu izgradnje.		Eksterni nadzor nad izvođenjem radova
Kvalitet vode (površinske i podzemne): <ul style="list-style-type: none"> pratiti primjenu svih propisanih mjera ublažavanja 	Monitoring primjene mjera ublažavanja će se vršiti na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Primjena mjera ublažavanja	Monitoring primjene mjera ublažavanja izvršiti u periodu izgradnje.	Osiguranje blagovremene provedbe svih relevantnih mjera	JP EPBIH,, Podružnica TE Tuzla Eksterni nadzor nad izvođenjem radova
Kvalitet tla: <ul style="list-style-type: none"> pratiti primjenu svih propisanih mjera ublažavanja 	Monitoring primjene mjera ublažavanja će se vršiti na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Primjena mjera ublažavanja	Monitoring primjene mjera ublažavanja izvršiti u periodu izgradnje.	Osiguranje blagovremene provedbe svih relevantnih mjera	JP EPBIH,, Podružnica TE Tuzla Eksterni nadzor nad izvođenjem radova
Ambijentalna buka: <ul style="list-style-type: none"> pratiti primjenu svih propisanih mjera ublažavanja Nivo buke: <ul style="list-style-type: none"> L_{rezid} – nivo rezidualne buke L_{eq} – ekvivalentni nivo L1 - nivo buke koji je prekoračen 1% vremena od perioda u kojem se mjeri 	Monitoring primjene mjera ublažavanja će se vršiti na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Primjena mjera ublažavanja Mjerenje vršiti u slučaju pritužbi od lokalnog stanovništva Metode i standardi mjerenja nivoa buke trebaju biti dati u izvještaju o istom	Monitoring primjene mjera ublažavanja izvršiti u periodu izgradnje. Mjerenje vršiti u periodu najintenzivnijih građevinskih radova, bušenja i eventualnog miniranja	Osiguranje blagovremene provedbe svih relevantnih mjera Mjerenje nivoa buke se vrši zbog velikog povećanja buke i vibracija na gradilištu	JP EPBIH, Podružnica TE Tuzla Eksterni nadzor nad izvođenjem radova Ovlaštena institucija (akreditirana laboratorija)
Nastajanje otpada (građevinski otpad, komunalni otpad i posebne vrste otpada (gume, ulja, akumulatori itd.) Parametri: <ul style="list-style-type: none"> vrsta (opasni i neopasni) i količina način transporta i privremenog skladištenja/deponovanja zbrinjavanje od ovlaštene kompanije 	Monitoring primjene mjera ublažavanja će se vršiti na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Potrebno je vršiti stalnu evidenciju proizvedenog, odloženog, privremeno skladištenog otpada koji je nastao u toku izvođenja radova	Parametri se prate svakodnevno, prilikom odvoza i zbrinjavanja otpada	Eliminacija negativnih utjecaja na okoliš koji uzrokuje odloženi otpad	JP EPBIH, Podružnica TE Tuzla Izvođač radova: - odgovorna osoba za implementaciju Plana upravljanja otpadom,
Mjerenje nivoa radioaktivnosti	Na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Metode i standardi mjerenja nivoa radioaktivnosti trebaju biti dati u izvještaju o istom	Jedanput godišnje	Mjerenje nivoa radioaktivnosti se vrši radi provjere nivoa radioaktivnosti, zbog načela predostrožnosti	JP EPBIH,, Podružnica TE Tuzla Ovlaštena institucija (akreditirana laboratorija)

Koji parametar se prati?	Gdje će se parametar pratiti?	Kako će se parametar pratiti, frekvencija mjerenja ili stalno mjerenje?	Kada će se parametar pratiti?	Zašto će se parametar pratiti?	Odgovornost
<p>Kvalitet vode: Monitoring treba obuhvatiti sljedeće parametre:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mjerodavni protok ▪ temperaturu ▪ pH vrijednost ▪ miris i boju ▪ sadržaj otopljenog kisika ▪ BPK5 ▪ KPK ▪ ukupne suspendirane tvari električnu provodljivost ▪ isparni ostatak ▪ gubitak žarenjem ▪ alkalitet ▪ hloride i sulfate ▪ NH₄-N, NO₂-N, NO₃-N, ▪ ukupni N orto-fosfate i ukupni P ▪ test toksičnosti (bioogled s testnim organizmom <i>Daphnia magna</i> Strauss) teške metale iz grupe anorganskih zagađivača ▪ PAH. 	Ispust E1	<p>Uzimanje uzoraka i laboratorijsku analizu vršiti najmanje dva godišnje. Ukoliko dođe do povećanja protoka voda monitoring se treba provoditi više puta, odnosno treba postupiti u skladu sa Uredbom Ukoliko se analizom utvrde vrijednosti parametara koji su ispod graničnih vrijednosti (MDK) tada je dovoljno vršiti monitoring jednom u 3 godine Metode i laboratorijski standardi uzimanja uzoraka i vršenja analize trebaju biti dati u izvještaju o istom</p>	Monitoring vršiti tokom faze korištenja predmetne lokacije	Analize kvaliteta vode vrše se u cilju utvrđivanja svih mogućih promjena parametara kvaliteta efluenta koji se prate u odnosu na granične vrijednosti	<p>JP EPBIH,, Podružnica TE Tuzla</p> <p>Ovlaštena institucija (akreditirana laboratorija)</p>
<p>Kvalitet tla: Teški metali</p>	Predmetne lokacije; deponija Plane, Divkovići I i II u njihovoj neposrednoj blizini	<p>Svake 4 godine prema Pravilniku o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja (Sl. novine FBiH, br. 72/09) S obzirom na kontaminaciju zemljišta teškim metalima mjerenje vršiti godišnje</p>	Monitoring vršiti tokom faze korištenja predmetne lokacije	Analize kvaliteta tla vrše se u cilju utvrđivanja svih mogućih promjena parametara kvaliteta tla koji se prate u odnosu na granične vrijednosti	<p>JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla</p> <p>Ovlaštena institucija (akreditirana laboratorija)</p>
<p>Nivo buke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L_{rezid} – nivo rezidualne buke • L_{eq} – ekvivalentni nivo • L1 - nivo buke koji je prekoračen 1% vremena od 	Predmetne lokacije; deponija Plane, Divkovići I i II	Mjerenje vršiti u slučaju pritužbi od strane lokalnog stanovništva Ukoliko se mjerenjem utvrde vrijednosti parametara koji su ispod	Monitoring vršiti tokom faze korištenja predmetne lokacije	Mjerenje nivoa buke se vrši u cilju praćenja promjena nivoa buke tokom korištenja	<p>JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla</p> <p>Ovlaštena institucija</p>

Koji parametar se prati?	Gdje će se parametar pratiti?	Kako će se parametar pratiti, frekvencija mjerenja ili stalno mjerenje?	Kada će se parametar pratiti?	Zašto će se parametar pratiti?	Odgovornost
perioda u kojem se mjeri		graničnih vrijednosti tada je dovoljno vršiti monitoring jednom u 3 godine Izrada izvještaja o rezultatima monitoringa			(akreditirana laboratorija)
Nastajanje otpada (komunalni otpad i posebne vrste otpada) Parametri: - vrsta (opasni i neopasni) i količina - način transporta i privremenog skladištenja/deponovanja - zbrinjavanje od ovlaštene kompanije	Predmetne lokacije; deponija Plane, Divkovići I i II	Potrebno je vršiti stalnu evidenciju o ukupnim količinama nastalog otpada koji se generira po kategorijama	Parametri se prate svakodnevno, prilikom odvoza i zbrinjavanja otpada	Eliminacija negativnih utjecaja na okoliš koji uzrokuje odloženi otpad	JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla - odgovorna osoba za implementaciju „Plana upravljanja otpadom“,
Mjerenje nivoa radioaktivnosti	Na predmetnim lokacijama; deponija Plane, Divkovići I i II	Metode i standardi mjerenja nivoa radioaktivnosti trebaju biti dati u izvještaju o istom	Jedanput godišnje	Mjerenje nivoa radioaktivnosti se vrši radi provjere nivoa radioaktivnosti, zbog načela predostrožnosti	JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla Ovlaštena institucija (akreditirana laboratorija)

5.7. Dinamike izvršenja mjera rehabilitacije, nosioci aktivnosti i rokovi izvršenja

U **Error! Not a valid bookmark self-reference.** date su mjere prilagođavanja kao i nosioci aktivnosti te rokovi izvršenja. Početak svih aktivnosti baziran je **na datum izdavanja okolinske dozvole**, jer je ista osnova za izradu idejnog i glavnog projekta rekultivacije.

Tabela 1: Prijedlog dinamike izvršenja mjera rehabilitacije, nosioci aktivnosti i rokovi izvršenja

R. Br.	Aktivnost	Nosilac Aktivnosti/ izvršilac	Rok izvršenja
1.	Priprema tenderske dokumentacije za izradu Idejnog i Glavnog projekta rekultivacije - odabir ovlaštenog projektanta	Sektor za razvoj i investicije TE Tuzla	6 mjeseci
2.	Izrada idejnog i glavnog projekta rekultivacije	Odabrani ovlašteni projektant	8 mjeseci
3.	Ishodovanje neophodnih dozvola koje su potrebne za početak izvođenja radova na zatvaranju i rekultivaciji deponija	Sektor za razvoj i investicije TE Tuzla	6 mjeseci
4.	Priprema tenderske dokumentacije za izvođenje građevinskih radova na zatvaranju i rekultivaciji deponije - odabir izvođača	Sektor za razvoj i investicije Tuzla	6 mjeseci
5.	Izvođenje radova na zatvaranju rekultivaciji deponija u skladu sa definisanim radovima iz Glavnog projekta rekultivacije (predmjer i predračun radova)	Izvođač radova i Nadzorni organ TE Tuzla.	34 m jeseća
6.	Provođenje redovnog monitoringa koji je propisan okolinskom dozvolom	TE Tuzla	Kontinuirano

6. Izvještavanje o izvršenom monitoringu

U skladu s odredbama okolišne dozvole, Investitor je dužan izvještavati Federalno ministarstvo okoliša i turizma o izvršenim aktivnostima i prikupljenim podacima na način kako je to propisano odredbom člana 8. Pravilnika o registrima postrojenja i zagađivanjima (Sl. novine FBiH, br. 82/07), do 30.06. za prethodnu godinu izvještavanja. Investitor je dužan bez odlaganja prijaviti svaku vanrednu situaciju koja bi mogla negativno utjecati na okoliš.

Unositi podatke u informacijski sistem - bazu podataka u skladu sa Uredbom o informacijskom sistemu upravljanja otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 97/18) koji vodi Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH. Link za pristup Informacijskom sistemu upravljanja otpadom je www.otpadfbih.ba.

Podatke o izvršenim mjerjenjima izvođač mjerjenja je dužan čuvati u svojoj arhivi najmanje pet godina. Pored navedenog, izvještaje o izvršenim mjerjenjima emisija, dostavljene od strane ovlaštenih pravnih lica i akreditiranih laboratorija, Investitor je dužan proslijediti nadležnim institucijama, u skladu s rokovima.

7. Rok važenja

Okolišna dozvola se daje na period od 5 (pet) godina, od dana uručenja rješenja.

Obrazloženje

Javno preduzeće „Elektroprivreda BiH“, podružnica Termoelektrana Tuzla u Tuzli, je dana 11.12.2018. godine dostavila zahtjeva za ocjenu Studije o procjeni uticaja na okoliš sa dodatnom dokumentacijom: Planom upravljanja otpadom i Planom rehabilitacije u postupku dobija okolišne dozvole za zatvaranje deponija Plane I i Divkovići I i II. Dokumentaciju je izradila ovlaštena konsultantska kuća ENOVA Sarajevo. Ista konsultantska kuća izradila je i Plan rehabilitacije i Plan upravljanja otpadom, jer Ministarstvo nema listu ovlaštenika za izradu ove dokumentacije, niti ima listu ovlaštenih stručnjaka za ocjenu istih.

Zakonski osnov za postupanje po zahtjevu je Rješenje Federalnog ministarstva broj: UP-I/05-23-25-04/07 od 11.11.2015. godine koje je doneseno na osnovu odobrenog Plana prilagođavanja broj UP-I/05-23-25-3/07 koji je izradio Rudarski institut Tuzla, i kroz koje je naloženo sljedeće:

- zatvaranje industrijskih deponija Divkovići I i II koje je za svoje potrebe koristilo JP EP BiH d.d. Sarajevo, TE Tuzla u Tuzli, u skladu sa odobrenim **Planom prilagođavanja upravljanja otpadom** (Rješenje broj: UPI/ 05-23-25-3/07 od 05.05.2011.godine),
- izradu „Studije o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponija Plane i Divkovići I i II na okolinski prihvatljiv način“ i
- izradu „Plana rehabilitacije za zatvaranje deponije sa specifičnim mjerama za smanjenje uticaja na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi“.

Članom 56. Zakona o zaštiti okoliša ((Službene novine FBiH br. 33/03), projekti podložni procjeni utjecaja na okoliš za prekid rada i rušenje pogona i postrojenja kojima je potrebno okolišno dopuštenje, obvezno se obavlja procjena utjecaja na okoliš. Plan rehabilitacije je rađen na temelju čl. 10. Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05), a Plan upravljanja otpadom na temelju čl. 19. Zakona o upravljanju otpadom (Službene novine FBiH br. 33/03, 72/09 i 92/17).

U upravnom postupku koji je vođen po istoj stvari, koji je vođen pod brojem UPI 05/2-23-11-45/17 SN Federalno ministarstvo je zahtjev odbacilo rješenjem od 18.12.2017. godine iz razloga su uvaženi komentari NVO Ekotim, MZ Bukinje i većina članova stručne komisije Federalnog ministarstva okoliša i turizma je dala negativno mišljenje, te je Studiju o procjeni uticaja na okoliš sa

Planom upravljanja otpadom i Planom rekultivacije ocjenjena neprihvatljivom. S obzirom da protiv ovog Rješenja o odbacivanju, JP EP BiH Podružnica Termoelektrana Tuzla je pokrenula upravni spor od Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 030171 18 Fp od 23.01.2018. godine, tako da se Federalno ministarstvo okoliša i turizma dana 25.12.2018. godine obratilo upitom Kantonalnom sudu Sarajevo u vezi statusa predmeta, jer se ne može pokrenuti upravni postupak zbog sudskog spora. Dana 11.06.2019. godine Kantonalni sud Sarajevo obavijestio je Ministarstvo da je postupak po sudskom sporu obustavljen, jer je tužitelj obavijestio Sud da odustaje od tužbe svojim podneskom od 10.6.2019. godine na osnovu člana 23. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“ broj 09/05). O povlačenju tužbe Ministarstvo je obavijestio i podnositelj zahtjeva aktom broj 02-04-71-7707/19 od 11.6.2019. godine.

Dana 24.08.2018. godine izvršen je inspeksijski nadzor od strane Federalnog inspektora za zaštitu okoliša na deponijama šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II.

Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje okolišne dozvole, dana 21.09.2018. godine izvršen je inspeksijski nadzor kod JP EP d.d. Sarajevo TE Tuzla od strane Federalne uprave za inspeksijske poslove na osnovu dopisa Ministarstva broj UPI05/2-23-11-45/17 SN od 22.08.2018. godine u kojem se traži da FUZIP izvrši nadzor kod investitora zbog nepostupanja po rješenjima UO-I705-23-25-4/07 i UP-I/05/2-23-11-45/17 SN. Federalni inspektorat zaštite okoliša je obavio inspeksijski nadzor na deponijama šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II i konstatovao sljedeće:

- deponije su obrasle zelenilom,
- sa istih ne postoje emisije prašine u zrak,
- deponije šljake Plane, Divkovići I i Divkovići II nisu u upotrebi i iste se od strane investitora ne koriste za bilo kakve aktivnosti od novembra 2015. godine,
- investitor je u julu 2018. godine započeo sa aktivnostima pomoći MZ Bukinje oko sređivanja sportskih površina i prokopavanju pristupnog puta prema kapelici. Federalni inspektor za zaštitu okoliša u postupku provođenja inspeksijskog nadzora dana 01.10.2018. godine, donosi rješenje da JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla podnese zahtjev za izdavanje okolinske dozvole i dostavi Studiju o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponija Plane, Divkovići I i II Tuzla kod FMOiT-a. Kao prilog Studiji utjecaja na okoliš dostavlja se i Plan upravljanja otpadom u skladu s članom 19. Zakona o upravljanju otpadom i predstavlja temeljnu dokumentaciju u proceduri izdavanja okolišne dozvole za projekat, koja se izdaje od strane FMOiT-a. JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla Tuzla je pokrenula postupak revizije Studije utjecaja na okoliš, na osnovu pristiglih primjedbi i komentara, te odabrala konsultanta ENOVA d.o.o. Sarajevo u cilju ispunjenja zadatka, a javna rasprava održana je 05.09.2019. godine u BKC Tuzla. Na temelju zapisnika sa javne rasprave, prispjelih primjedbi zainteresovane javnosti i izvještaja stručne komisije, dopuna okolinske dokumentacije je zatražena od strane FMOiT-a od dana 11.10.2019. godine. Dana 18.10.2019. godine Federalno ministarstvo okoliša i turizma dostavilo je Investitoru materijale (primjedbe) vezane za dopunu izrađene okolinske dokumentacije, a u vezi pribavljanja okolinske dokumentacije za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II. S ciljem usvajanja zaprimljenih komentara i sugestija izvršena je dopuna Studije utjecaja na okoliš, Plana rehabilitacije i Plana upravljanja otpadom. Dopunjena okolinska dokumentacija (Studija utjecaja na okoliš, Plan upravljanja otpadom i Plan rehabilitacije) dostavljena je dana 01.11.2019. godine na protokol FMOiT-a,
- naloženo je da se podnese zahtjev za izdavanje okolinske dozvole i da se dostavi Studija o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponija Plane, Divkovići I i II.

JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla je 11.12.2018. godine podnijela novi zahtjev sa pratećom dokumentacijom, tako da je postupak pokrenut imenovanjem stručne komisiju za ocjenu dokumentacije za zatvaranje deponija Plane I i Divkovići I i II Rješenjem od 13.06.2019. godine.

Javna rasprava je održana dana 05.09.2019. godine u Bosanskom kulturnom centru u Tuzli, o čemu su poslani obavijesti Mjesnoj zajednici Bukinje, Mjesnoj zajednici Šićki brod, Gradu Tuzla – kabinet gradonačelnika i Službi za rad sa mjesnim zajednicama i nevladinim organizacijama, Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzla, Centru za ekologiju i energiju Tuzla i Udruženju

Aarhus centar u BiH. Kompletna dokumentacija postavljena je na web stranici Ministarstva www.fmoit.gov.ba dana 05.7.2019. godine, te objavljen javni poziv u dnevnim novinama, Javna rasprava na kojoj su učestvovala 24 osobe, održana je u planiranom terminu, a zapisnik sa javne rasprave sa listom učesnika je prilog spisa.

Na javnoj raspravi predstavnica Aarhus centra BiH je obavijestila skup da je Aarhus centar poslao upit Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u vezi davanja informacija o ovlaštenicima za izradu projektne dokumentacije za projekte biološke rekultivacije, reklamacije i remedijacije odnosno spisak naučnih i stručnih institucija ovlaštenih za izradu planova rekultivacije. Plan remedijacije za predmetnu deponiju šljake i pepela izradila je konsultanstka kuća ENOVA Sarajevo koja je ovlaštena za izradu Studija o procjeni uticaja na okoliš i Planova aktivnosti od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva dostavilo je spisak ovlaštenih institucija **za izradu projekta rekultivacije, odnosno projekata uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta, te drugih projekata za poslove zemljišta.**

Za izradu projekata rehabilitacije ne postoje ovlaštene institucije u Federaciji BiH, tako da je ovaj projekat izradila ENOVA Sarajevo. Projekat rekultivacije nije predmetom ovog postupka, a konsultantska kuća ENOVA Sarajevo nije ovlaštena za izradu projekata rekultivacije (dopis Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva od 02.08.2020. godine broj: 03-2-24/3-1128/19. Na temelju odredbi čl. 51. Uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije“ („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/09), JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Termoelektrana “Tuzla” dužna je postupiti sa istim i pribaviti upravni akt izdat od strane nadležnog kantonalnog organa (Tuzlanskog kantona) za Projekat rekultivacije i izrađen od strane ovlaštene institucije. **Rehabilitacija** zemljišta podrazumijeva proces vraćanja zemljišta u prijašnje stanje koje je imalo prije promjene, odnosno zagađenja ili uništenja. **Remedijacija** je skup mjera i postupaka za potrebe sanacije zemljišta sa ciljem poboljšanja kvaliteta zemljišta do nivoa koji je bezbedan za korišćenje i u skladu s namjenom. **Rekultivacija** predstavlja skup mjera i aktivnosti za ponovno formiranje zemljišnog sloja i uspostavljanje biljnih zajednica na zagađenim i degradiranim površinama.

Na temelju zapisnika sa javne rasprave, prispjelih primjedbi zainteresirane javnosti (Centar za ekologiju i energiju Tuzla, MZ Buknje, Aarhus centar BiH) i izvještaja stručne komisije, dopuna navedene dokumentacije je zatražena 11.10.2019. godine, te ista dostavljena 11.12.2019. godine. Primjedbe javnosti objavljene su na stranici Ministarstva:
<https://www.fmoit.gov.ba/upload/file/Primjedbe%20na%20Plan%20rehabilitacije%20za%20zatvaranje%20deponije.pdf>

Na dopunjenu dokumentaciju zainteresirana javnost je ponovo dostavila primjedbe i to:

1. Aarhus centar Sarajevo, dopis br. 284/19 od 19.12.2019. godine
2. MZ Buknje dopis br. 185/19 od 31.12.2019.
3. Grad Tuzla, UO Zavod za urbanizam Grada Tuzla e-mail od 27.12.2019. godine,
4. Centar za ekologiju i energiju.

Aarhus centar u BIH se obratio dopisom od 19.12.2019. godine sa zahtjevom da se izradi nova Studija o procjeni uticaja na okoliš i Plan rehabilitacije, jer dopunjena dokumentacija nije dala zadovoljavajuće odgovore.

Grad Tuzla se e-mailom od 27.12.2019. godine izjasnio da Studija nije dala dovoljno egzaktna ulazna parametre za izradu Idejnog i Glavnog projekta rehabilitacije, niti je data okvirna šema načina pokrivanja šljake i pepela, potrebne su smjernice i nema potrebnih ulaznih podataka, tako da (s obzirom da nema prilike za argumentovanje jer je procedura završena) minimalne korekcije nisu dovoljne za poboljšanje Studije.

MZ Buknje se očitovala aktom od 31.12.2019. godine da, s obzirom da su primjedbe date od strane javnosti odbijene, nalaže izradu nove Studije o procjeni uticaja na okoliš i Plana rehabilitacije.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma na temelju Zakona o zaštiti okoliša (Službene novine Federacije BiH br. 33/03 i 38/09), Zakona o upravljanju otpadom (Službene novine Federacije BiH br. 33/03, 72/09 i 92/17) i Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH br. 52/09) **i uvažavajući primjedbe zainteresiranih subjekata i zainteresirane javnosti**, donosi zaključak o prekidu postupka 22. 01.2020. godine radi provođenja naknadnih postupaka (izrada Plana rekultivacije i dopune Studije o procjeni uticaja na okoliš i Plana rehabilitacije na temelju sljedećeg:

- Izrađivač Plana rehabilitacije se (str. 51. i 65.) poziva da je koristio odredbe Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05) i Uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije“ („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/09) koji je donesen shodno članu 57. stav 5. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH br. 52/09).
- **Navedeno Uputstvo ne može biti temeljem izrade Plana rehabilitacije, već se na temelju njega propisuje jedinstvena metodologija za izradu Projekata rekultivacije.**
- U skladu sa čl. 44. Uputstva, Projekat o rekultivaciji se izrađuje u skladu sa tehničkom dokumentacijom za izgradnju, odnosno izvođenje radova. Projekt rekultivacije poljoprivrednog zemljišta sadrži opće karakteristike područja za eksploataciju mineralnih materija (klimatske, pedološke i hidrografske) i stanje poljoprivredne proizvodnje, dokumentaciju o vlasnicima, odnosno korisnicima poljoprivrednog zemljišta sa prijepisom listova nepokretnosti, posjedovnih listova, ili zemljišno-knjižnih izvadaka, kopije katastarskog plana, projektno rješenje tehničke rekultivacije (postupak skidanja, čuvanja i vraćanja plodnog i potencijalno plodnog sloja tla, dinamiku vraćanja zemljišta poljoprivrednoj proizvodnji, tehničko uređenje terena, agrotehnički radovi, hidrotehnički radovi kojima se uspostavlja prvobitni vodni režim u zemljištu i dr.), projektno rješenje biološke rekultivacije (priprema zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, namjena poljoprivrednog zemljišta, postupak i rok ispitivanja opasnih i štetnih materija u rekultiviranom zemljištu), rokove izvođenja pojedinih etapa rekultivacije, predmjer i predračun radova - finansijski dio i grafičke i numeričke priloge. Na temelju odredbi čl. 51. Uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije“ („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/09), JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Termoelektrana “Tuzla” dužna je bila postupiti sa istim i pribaviti upravni akt izdat od strane nadležnog kantonalnog organa (Tuzlanskog kantona) za Projekat rekultivacije.
- Faze rekultivacije i rokovi, odgovornost, investicije i izvještavanje o izvršenju planova sanacije oštećenih zemljišta propisani su u čl. 52. – 58. navedenog Uputstva.
- Obrađivač Plan rehabilitacije se na strani 51., poziva na čl. 10. i 11. Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05) koji propisuje šta treba da sadrži rješenje o zatvaranju deponije sa propisivanjem specifičnih mjera, a čime nije **propisan sadržaj plana rehabilitacije.**
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma je Rješenjem br.: UP-I/05-23-25-4/07 od 11.11.2015. godine naložilo operateru JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, TE "Tuzla" da pribavi okolišnu dozvolu za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane I i Divkovići I i II na okolišno prihvatljiv način u skladu sa Zakonom i odredbama navedenim u Rješenju u što kraćem roku i dostavi zahtjev za izdavanje okolinske dozvole sa pratećim propisanim dokumentima. Članom 55. Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17) propisano da će na osnovu odobrenog Plana prilagođavanja nadležni organ dozvoliti rad i odrediti prelazni period za završetak realizacije Plana prilagođavanja koji neće biti duži od tri godine od dana odobrenja, a taj rok za investitora JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, TE "Tuzla" je istekao 11.11.2018. godine. S tim u vezi, potrebno je da se JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, TE "Tuzla" obrati upitom oko ponovnog izdavanja navedenog Rješenja, posebno s obzirom da je uočen propust od strane Centra za ekologiju i energiju Tuzla nepropisivanja sadržaja Plana rehabilitacije, u skladu sa čl. 10. tačka 3. Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05) .
- Na temelju odobrenog Projekta rekultivacije od strane nadležnog kantonalnog ministarstva, te uvažavajući primjedbe zainteresirane javnosti, investitor je u obavezi da koriguje:

Plan rehabilitacije i Studiju o procjeni uticaja na okoliš i dostavi ih Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u dalju proceduru.

Stručna komisija je izvršila ocjenu dokumentacije, zatražene su dopune, te na temelju izvještaja članova komisije, iznesenih oprimjedbi sa javne rasprave i prispjelih pisanih komentara (koji su dostavljeni na javnoj raspravi i naknadno pristigli poštom, Federalno ministarstvo okoliš je zatražilo dopunu dokumentacije. Nakon dostavljanja dopunjene okolinske dokumentacije, a na osnovu čl. 142. i 218. Zakona o upravnom postupku (Sl. novine FBiH, broj: 2/98 i 48/99), Zakona o zaštiti okoliša (Sl. novine FBiH, broj: 33/03 i 38/09), Zakona o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj: 33/03, 72/09 i 92/17), Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Sl. novine FBiH, broj: 52/09) uz uvažavanje primjedbi od strane zainteresiranih subjekata i javnosti, FMOIT donosi Zaključak o prekidu upravnog postupka izdavanja okolinske dozvole JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla, Tuzla za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II, broj: UP I 05/2-23-11-235/18 od dana 22.01.2020. godine. Studija utjecaja na okoliš za zatvaranje deponije šljake i pepela "Plane", "Divkovići I" i "Divkovići II". Nakon detaljnog uvida i analize Zaključka o prekidu upravnog postupka izdavanja okolinske dozvole (broj: UP I 05/2-23-11-235/18 od dana 22.01.2020. godine) od strane JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla, te sagledavanja ranijih naloga i mišljenja za postupanje u procesu ishოდovanja okolinske dozvole, iznesenih od strane iste institucije, JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla je iznijelo svoje očitovanje po Zaključku od 22.01.2020. godine i dostavilo ga Ministarstvu. **Za potrebe zatvaranja i rekultivacije deponija Plane i Divkovići I i II ne postoji detaljna projektna dokumentacija, odnosno „Projekat rekultivacije odlagališta šljake i pepela Plane i Divkovići I i II nakon zatvaranja“. S obzirom na navedeno u narednom periodu Investitor ima obavezu da izradi „Idejni i Glavni projekat rekultivacije deponija Plane i Divkovići I i Divkovići II“ koji će dati konačna rješenja načina rekultivacije deponija, sa prikazanim predmjerima i predračunima za izvođenje radova. Uzimajući u obzir da trenutno ne postoji adekvatna projektna dokumentacija na osnovu koje bi se moglo detaljnije elaborirati način izvođenja radova na zatvaranje deponije kao osnova rješenja zatvaranja i rehabilitacije te izgradnje budućih sadržaja predstavlja Plan rehabilitacije, u kojem su data idejna rješenja.**

U daljnjim fazama pripreme tehničke dokumentacije za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla prihvata obavezu izrade Projekta rekultivacije sukladno navedenom Uputstvu, nakon što pribavi okolinska dozvola. JP EP BiH d.d. Sarajevo, prilikom izrade Projekta rekultivacije u narednoj fazi, primijenit će odredbe članova 44. te 52.-58. navedenog Uputstva, ali sukladno čl. 1. Uputstva isto ne može biti obvezujuće u pripremi Plana rehabilitacije jer se na navedeni dokument, Plan rehabilitacije, ne odnosi Predmet Uputstva (čl. 1.). U konkretnom slučaju okolinska dozvola, koja po ranijim nalogima FMOIT, treba da bude izdata na osnovu naložene okolinske dokumentacije tj. Studije utjecaja na okoliš, Plana rehabilitacije i Plana upravljanja otpadom, definisat će sve neophodne mjere za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš, a sam **Plan rehabilitacije predstavlja idejno rješenje zatvaranja deponija Plane, Divkovići I i II**, koje će detaljnije biti tehnički razrađeno u Projektu rekultivacije. Prilikom pripreme Projekta rekultivacije, uzet će se u obzir i sve propisane mjere ublažavanja i mjere monitoringa koje će biti naložene okolinskom dozvolom, a iste će se i implementirati prilikom izvođenja radova na rekultivaciji datog područja. Nadalje, uzimajući u obzir da je okolišna dozvola preduslov za urbanističku suglasnost, a koja se izdaje na temelju prethodno izdatih dozvola i Idejnog projekta, to ukazuje da u fazi prije ishოდovanja okolinske dozvole nije ni moguće očekivati viši stepen pripremljenosti tehničke dokumentacije, osim idejnog rješenja ili idejnog projekta. Osnovni cilj rekultivacije fizički, hemijski i bioloških oštećenih zemljišta je uspostavljanje funkcije upravljanja zemljišnim prostorom, kao resursom. Cilj rekultivacije je da se kroz niz aktivnosti koje su predviđene projektom rekultivacije, u nekom obliku "vrati" ono što je prethodno eksploatacijom pozajmljeno od prirode. Prioritetni ciljevi rekultivacije jalovinskih materijala, pepelišta i flotacionih materijala su privođenje određenim biljnim kulturama kao i uspostavljanje određene ekološke ravnoteže. Idejnim i Glavnim projektom će se dati konačna tehnička rješenja rekultivacije ovih deponija. U okviru Idejnog i Glavnog projekta neophodno je predvidjeti sve specifičnosti i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na okoliš koje su date u Studiji utjecaj na okoliš i predmetni Plan rehabilitacije. Osnovni cilj Plana je da se, na osnovu okolišnih parametara postojećeg stanja, daju smjernice sa specifičnim mjerama kako bi se predmetni prostor doveo u prvobitno stanje u što je moguće većoj mjeri.

Dana 13.07.2020. godine, podnosilac zahtjeva- JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla dostavlja korigovanu/novu dokumentaciju - Dopunjenu Studiju o procjeni uticaja naokoliš sa pratećom dokumentacijom uz sljedeće primjedbe:

- Da su primjedbe dostavljene van roka predviđenog zakonom,
- Nedostatak legitimacije na strani Aarhus centra Sarajevo,
- Da su komentari u Zaključku o prekidu postupka od 22.1.2020. godine nejasni,
- Propusti u postupanju nadležnog ministarstva koji se ogledaju u neprimjenjivanju i/ili pogrešnom tumačenju odredbi zakonskih i podzakonskih akata, a posebno koji se tiču nadležnost drugih organa do izrade Glavnog projekta, kontradiktornog i nerazumljivog obrazloženja Zaključka u pogledu izrade Plana rehabilitacije i Projekta rekultivacije.
- Prema važećim propisima Projekat rekultivacije za zatvaranje deponije se radi u skladu sa tehničkom dokumentacijom za izgradnju, odnosno izvođenje radova, a prethodi mu utvrđivanje mjera i vrsta rekultivacije koje će biti uslovljene saglasnostima i dozvolama među kojima je i okolinska dozvola u cilju uspostavljanja funkcija zemljišnim prostorom, kao resursom.
- Saglasnost na projekat rekultivacije, uz prethodno izdate akte, izdaje kantonalno ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede uz prethodno mišljenje institucija ovlaštenih i osposobljenih za izradu projekata rekultivacije.

Nova dokumentacija je urađena na temelju:

- Rješenje o prethodnoj vodnoj saglasnosti za sanaciju, zatvaranje i rekultivaciju postojećih deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, grad Tuzla, septembar 2017., Agencija za vodno područje rijeke Save,
- Direktiva 1999/31/EZ Vijeća o odlagalištima otpada, april 1999.
- Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća. o očuvanju divljih ptica, novembar 2009.
- Direktiva 92/43/EEZ Vijeća o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore, maj 1992.
- Environmental Protection Agency, Final Draft BAT Guidance Note on Best Available Techniques for the Waste Sector: Landfill Activities, December 2011.
- European Commission, Establishment of guidelines for the inspection of mining waste facilities, inventory and rehabilitation of abandoned facilities and review of the BREF document No. 070307/2010/576108/ETU/C2; Annex 3 Supporting document on closure methodologies for closed and abandoned mining waste facilities, april 2012.
- European Commission, Reference Document on Best Available Techniques for Management of Tailings and Waste-Rock in Mining Activities, January 2009.
- Federalna uprava za inspeksijske poslove Sarajevo, Rješenje kojim se naređuje da JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla podnese zahtjev za izdavanje okolinske dozvole – Studije o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponija Plane, Divkovići I i II Tuzla kod FMOIT-a, oktobar 2018.godine,
- Federalni Hidrometeorološki Zavod, Godišnji izvještaj o kvalitetu zraka u FBiH za 2017. godinu, mart 2018.godine,
- Federalni Hidrometeorološki Zavod, Godišnji izvještaj o kvalitetu zraka u FBiH za 2015. godinu, april 2016.
- Federalni Hidrometeorološki Zavod, Godišnji izvještaj o kvalitetu zraka u FBiH za 2016. godinu, april 2017.
- Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2017, juni 2018.
- Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2016, maj, 2017.
- Federalni zavoda za statistiku i dokumenta, Konačni rezultati popisa 2013; Knjiga 2 – Etnička/Nacionalna pripadnost, vjeroispovjest, maternji jezik, juli 2018.
- Federalni zavoda za statistiku i dokumenta, Konačni rezultati popisa 2013; Knjiga 1 – Starost i spol, bračni status, fertilitet ženskog stanovništva, juli 2016.
- FMOIT, Rješenje kojim se odobrava zatvaranje industrijskih deponija šljake i pepela Divkovići I i II, decembar 2015.
- FMOIT, Rješenje o odbacivanju zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, decembar 2017.

- FMOIT, Rješenjem br.: UP-I/05-23-25-4/07 od 11.11.2015. godine , traži se da JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla, dostavi novi zahtjev za izdavanje okolinske dozvole sa pratećim propisanim dokumentima, juli 2018.
- G. U. Chibuike&S. C. Obiora, Heavy Metal Polluted Soils: Effect on Plants and Bioremediation Methods, Volume 2014, Article ID 752708, August 2014.
- INPROZ Institut za zaštitu i projektovanje Tuzla, Izvještaj o rezultatima praćenja i kontroliranja buke, oktobar 2018.
- Inspekt – RGH d.o.o Sarajevo, Izvještaj o inspekciji br. 474E1/18 A- za industrijske korisnike čije otpadne vode nemaju dominantno organsko opterećenje, april 2018.
- Inspekt – RGH d.o.o. Sarajevo, Izvještaj o mjeranju sadržaja lebdećih čestica (PM₁₀) u vazduhu u okolini deponije „Divkovići – Podružnica TE Tuzla – JP EP BiH D.D. Sarajevo“, septembar 2014.
- Inspekt – RGH d.o.o. Sarajevo, Izvještaj o mjeranju sadržaja lebdećih čestica (PM₁₀) u vazduhu u okolini deponije Divkovići – Podružnica TE Tuzla – JP EP BiH D.D. Sarajevo, august 2018.
- Inspekt – RGH d.o.o. Sarajevo, Izvještaj o mjeranju sadržaja lebdećih čestica (PM₁₀) u vazduhu u okolini deponije Divkovići – Podružnica TE Tuzla – JP EP BiH D.D. Sarajevo, septembar, 2017.
- Inspekt – RGH d.o.o. Sarajevo, Izvještaj o monitoringu kvaliteta i kvantiteta otpadnih voda TE Tuzla Tuzla,maj 2018.
- Inspekt – RGH d.o.o. Sarajevo, Prilog I - Disperziono modeliranje – Modeli sadržaja lebdećih čestica u vazduhu u okolini odlagališta šljake i pepela Divkovići TE Tuzla, august 2018.
- Institut za hidrotehniku G. F. u Sarajevu, Kantonalni plan zaštite okoliša Tuzlanskog kantona, maj 2015.
- JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla, Mišljenje u postpuku dobijanja okolinske dozvole za zatvaranje deponija Plane i Divkovići, oktobar 2015.
- JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla, Odgovor na Rješenje FMOIT-a broj: UP I/05-2-23-11-45-/17 od 18.12.2017. godine, kojim se, na osnovu negativne ocjene Studije o procjeni uticaja na okoliš za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II, Plana upravljanja otpadom i Plana rehabilitacije sa specifičnim mjerama za smanjenje uticaja na okoliš i zdravlje i sigurnost ljudi, odbacuje zahtjev JP EP BiH d.d. – Sarajevo za izdavanje okolinske dozvole, juli 2017.
- JP EP BiH d.d. Sarajevo Podružnica TE Tuzla, Tuzla, Poništenje upravnog akta: Rješenje Federalnog ministarstva okoliša i turizma Sarajevo broj: UP I/05-2-23-11-45-/17 SNod 18.12.2017. godine, januar 2018.
- JP Zavod za urbanizam Tuzla, Prostorni plan za područje TK 2005.-2025., juli 2006.
- Poljoprivredni Zavod Tuzla, Izvod iz protokola hemijske analize zemljišta sa lokaliteta Divkovići II uzorak V, maj 2009.
- Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Institut za pedologiju, agrohemiju i melioracije, Univerzitet u Sarajevu, Elaborat o analizi uzoraka tla na području odlagališta Divkovići II, februar 2013.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Elaborat o odlaganju šljake i pepela iz TE TuzlaPlane, Divkovići I i Divkovići II, decembar 2014.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Izvještaj o rezultatima ispitivanja uticaja buke na okoliš na lokalitetu odlagališta šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, februar 2014.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Misija G1 Pripremna geotehnička studija sa analizom uticaja podzemnih rudarskih radova na odlagalištima šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II, decembar 2014.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Mjerenje nivoa okolinske buke (nulto stanje), oktobar 2016.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Naučno istraživački centar za ekologiju, zaštitu, ventilaciju i ispitivanje materijala i konstrukcija, Dopuna studije o procjeni uticaja na okoliš, 2017.
- Rudarski institut d.d. Tuzla, Studija o mogućnostima rekultivacije sa pedološkim elaboratom za odlagališta šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II, februar 2014.
- Rudarski Institut Tuzla, Dopuna Plana Rehabilitacije za zatvaranje deponije Plane i Divkovići I i II sa specifičnim mjerama za smanjenje utjecaja na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi, juni 2017.
- Služba za komunalne poslove, izgradnju i poslove mjesnih zajednica; Centar za ekologiju i energiju, Plan upravljanja otpadom za Grad Tuzla 2017-2022, juni 2017.

- Veterinarski fakultet Sarajevo, Veterinarski institut, Centar za kontrolu živećnih namirnica, stočne hrane i zaštitu životne okoline; Laboratorij za kontrolu radioaktivnosti, Elaborat o monitoringu radioaktivnosti u procesu proizvodnje i u bližoj okolini TE Tuzla Tuzla, novembar 2017.
- Veterinarski fakultet Sarajevo, Veterinarski institut, Centar za kontrolu živećnih namirnica, stočne hrane i zaštitu životne okoline; Laboratorij za kontrolu radioaktivnosti, Elaborat o radiološkim istraživanjima u ekološkom lancu, novembar 2017.
- Zavod za javno zdravstvo TK, Zdravstveno stanje stanovništva i zdravstvena zaštita u TK u 2015. godini, 2016.
- Zavod za javno zdravstvo TK, Zdravstveno stanje stanovništva i zdravstvena zaštita u TK u 2016. godini, 2017.

Korigovana/nova dokumentacija JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla stavljena je na uvid javnosti na web stranicu Ministarstva od 05.08.2019. godine, na koju su primjedbe dostavili:

1. Aarhus centar u BiH od 03.09. 2020. godine.
2. Centar za ekologiju i energiju Tuzla od 03.09.2020. godine,
3. Mjesna zajednica „Bukinje“ od 03.09.2020. godine.

Na komentare koji su službeno poslali podnosiocu zahtjeva 28.9.2020. godine, dostavljen je odgovor i proslijeđen zainteresiranoj javnosti. Dana 29.10.2020. godine Aarhus centar u BiH se obratio zahtjevom Ministarstvu u vezi kompetentnosti komisije za ocjenu dokumentacije za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane I i Divkovići I i II, na koji je Ministarstvo odgovorilo dopisom od 18.11.2020. godine. Federalno ministarstvo okoliša i turizma donijelo je listu certificiranih stručnjaka za ocjenu Planova aktivnosti i Studija o procjeni uticaja na okoliš na temelju Pravilnika o utvrđivanju uvjeta, kriterija za odobravanje i održavanje certifikacije za članove u stručnim komisijama za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj: 94/12). Članovi stručne komisije su certificirani od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma za ocjenu Studija o procjeni uticaja na okoliš, s obzirom da nema listu ovlaštenih pravnih lica za izradu Planova rehabilitacije, Planova prilagođavanja i Planova upravljanja otpadom koristi ovu listu za imenovanje stručnih komisija.

Kako Aarhus centar nije bio zadovoljan odgovorom, ponovo se obratio upitom, u cilju pribavljanja stručnog, kompetentnog i nedvosmislenog mišljenja, Federalno ministarstvo okoliša i turizma obratilo se dana Federalnom zavodu za agropedologiju sa upitom: da u okviru svoje nadležnosti daju stručno mišljenje na dokument Plan rehabilitacije za zatvaranje deponije "Plane", "Divkovići I" i "Divkovići II" TE Tuzla na okolinski prihvatljiv način sa specifičnim mjerama za smanjenje uticajima na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi, koji izrađen u skladu sa u čl. 10. Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05).

Mišljenje je potrebno kako bi u daljnjim fazama pripreme tehničke dokumentacije za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla izradila Projekat rekultivacije u skladu sa Uputstvom o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije“ („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/09) koji je donesen shodno članu 57. stav 5. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH br. 52/09). JP EP BiH d.d. Sarajevo, prilikom izrade Projekta rekultivacije u narednoj fazi, dužna je primjeniti odredbe članova 44. te 52.-58. navedenog Uputstva, ali sukladno čl. 1. Uputstva isto ne može biti obvezujuće u pripremi Plana rehabilitacije jer se na navedeni dokument, Plan rehabilitacije, ne odnosi Predmet Uputstva (čl. 1.). Okolinska dozvola treba biti izdata na osnovu naložene okolinske dokumentacije tj. Studije utjecaja na okoliš, Plana rehabilitacije i Plana upravljanja otpadom i mora definisati sve neophodne mjere za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš, a sam **Plan rehabilitacije predstavlja idejno rješenje zatvaranja deponija Plane, Divkovići I i II**, koje će detaljnije biti tehnički razrađeno u Projektu rekultivacije. Prilikom pripreme Projekta rekultivacije, uzet će se u obzir i sve propisane mjere ublažavanja i mjere monitoringa koje će biti naložene okolinskom dozvolom, a iste će se i implementirati prilikom izvođenja radova na rekultivaciji datog područja. Prema mišljenju JP EPBIH, uzimajući u obzir da je okolišna dozvola preduslov za urbanističku suglasnost, a koja se izdaje na temelju prethodno

izdatih dozvola i Idejnog projekta, to ukazuje da u fazi prije ishodovanja okolinske dozvole nije ni moguće očekivati viši stepen pripremljenosti tehničke dokumentacije, osim idejnog rješenja ili idejnog projekta. Osnovni cilj rekultivacije fizički, hemijski i bioloških oštećenih zemljišta je uspostavljanje funkcije upravljanja zemljišnim prostorom, kao resursom. Cilj rekultivacije je da se kroz niz aktivnosti koje su predviđene projektom rekultivacije, u nekom obliku "vrati" ono što je prethodno eksploatacijom pozajmljeno od prirode. Prioritetni ciljevi rekultivacije jalovinskih materijala, pepelišta i flotacionih materijala su privođenje određenim biljnim kulturama kao i uspostavljanje određene ekološke ravnoteže. Idejnim i Glavnim projektom će se dati konačna tehnička rješenja rekultivacije ovih deponija. U okviru Idejnog i Glavnog projekta neophodno je predvidjeti sve specifičnosti i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na okoliš koje su date u Studiji utjecaj na okoliš i predmetni Plan rehabilitacije. Osnovni cilj Plana rehabilitacije je da se, na osnovu okolišnih parametara postojećeg stanja, daju smjernice sa specifičnim mjerama kako bi se predmetni prostor doveo u prvobitno stanje u što je moguće većoj mjeri. Preporučuje da tehničku rekultivaciju deponije pepela i šljake treba vršiti u skladu sa Evropskom Uredbom o odlaganju otpada na deponije; Direktiva Vijeća 1999/31/EC od 26. aprila 1999. o odlagalištu otpada. Prema direktivi navodi se da kada geološka barijera na prirodan način ne zadovoljava gornje uvjete, ona se može umjetno dopuniti i učvrstiti na druge načine kako bi pružala jednaku zaštitu. Umjetni brtveni sloj ne smije biti tanji od 0,5 metara. Preporuke prema Direktivi, za površinsko brtvljenje su:

Kategorija deponije	Deponija za neopasni otpad	Deponija za opasni otpad
Sloj za otplinjavanje	Zahtijeva se	Ne zahtijeva se
Nepropusni umjetni brtveni sloj	Ne zahtijeva se	Zahtijeva se
Nepropusni mineralni sloj	Zahtijeva se	Zahtijeva se
Drenažni sloj > 0,5 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se
Rekultivacijski sloj > 1 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se

a Planom rekultivacije je **predloženo da rekultivacijski sloj bude debeo 0,5 m**, umjesto 1 m (Tabela 23., strana 51. Plana rehabilitacije):

Tabela 23: Preporuke za površinsko brtvljenje⁴⁶

Kategorija deponije	Deponija za neopasni otpad	Deponija za opasni otpad	Uzeto u obzir prilikom izrade Plana
Sloj za otplinjavanje	Zahtijeva se	Ne zahtijeva se	NE
Nepropusni umjetni brtveni sloj	Ne zahtijeva se	Zahtijeva se	DA, 50 cm
Nepropusni mineralni sloj	Zahtijeva se	Zahtijeva se	NE
Drenažni sloj > 0,5 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se	NE
Rekultivacijski sloj > 1 m	Zahtijeva se	Zahtijeva se	DA, 50 cm

U mišljenju Federalni zavod za agropedologiju od 15.01.2021. godine preporučuje se izrada Studije "Plan rehabilitacije o zatvaranju deponije šljake I pepela Plane, Divkovići I I II TE Tuzla, koja će biti dobar temelj za izradu Projekta rekultivacije kako bi se predmetni lokalitet priveo prvobitnoj namjeni. Izradom projekta rekultivacije poljoprivrednog zemljišta dale bi se preporuke o sanaciji deponije, te predložile mjere o visini nastiranja fiziološkoj aktivnog sloja (zemljišta) najmanje **0,50 m za travnate smjese i 1,0 m za visoko drvenaste biljke**.

Udruženje građana Aarhus centar se obratio Ministarstvu 14.1.2021. godine vezano za očitovanje po kompetentnosti izrađivača dokumentacije i članova stručne komisije, te su dana 27.01.2021. godine na primjedbu/žalbu da se krši član 216. stav (3) ZUP-a dat sljedeći odgovor:

1. „Kao što smo vas obavijestili dopisom od 18.11.2020. godine te dopisa broj 02-427/20 od 30.11.2020. godine, a u vezi vašeg upita o kompetentnosti izrađivača dokumentacije i imenovane

komisije za ocjenu dokumentacije za zatvaranje deponije šljake i pepela Divkovići I i II i Plane I i konstatacije da je povrijeđen stav (3) član 216. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH br. 02/98 i 48/99) koji glasi: (citirano): „(3) Ako nadležni organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, stranka ima pravo izjaviti žalbu nadležnom organu, kao da je njen zahtjev odbijen“, ponovo reagiramo i dajemo sljedeći odgovor:

2. Iz vašeg upita 02-009/20 od 14.01.2021. godine nije jasno o kakvom se rješenju radi, jer je upravni postupak još u toku.
3. U vezi kompetentnosti konsultantske kuće E-nova za izradu Plana rehabilitacije i preispitivanja rada stručnjaka koji su imenovani u stručnu komisiju obavještavamo vas sljedeće: Federalno ministarstvo okoliša i turizma donijelo je listu certificiranih stručnjaka za ocjenu Planova aktivnosti i Studija o procjeni uticaja na okoliš na temelju Pravilnika o utvrđivanju uvjeta, kriterija za odobravanje i održavanje certifikacije za članove u stručnim komisijama za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj: 94/12). Članovi stručne komisije su certificirani od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma za ocjenu Studija o procjeni uticaja na okoliš. Federalno ministarstvo okoliša i turizma nema listu ovlaštenih pravnih lica za izradu Planova rehabilitacije, Planova prilagođavanja i Planova upravljanja otpadom, a niti listu certificiranih stručnjaka za ocjenu istih. Članom 9. Pravilnik o utvrđivanju uvjeta, kriterija za odobravanje i održavanje certifikacije za članove u stručnim komisijama za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj: 94/12) predviđen je opoziv stručnjaka. Međutim kako za planove prilagođavanja, planove rehabilitacije, planove upravljanja otpadom nije predviđena certifikacija, s tim u vezi ne odredbe člana 9. Pravilnika nisu primjenjive. U okviru pozitivne pravne regulative stručnjaci imenovani u stručnu komisiju su blagovremeno i u okviru svojih kompetencija ocijenili Studiju o procjeni uticaja na okoliš u predmetnom slučaju. Konsultantska kuća E-nova ovlaštena je za izradu Studija i Planova aktivnosti koji više nisu aktuelani Lista nosilaca izrade Studije o procjeni utjecaja na okoliš - 21.11.2018. godine.
4. Zbog vaših navoda i sagledavajući teškoće zbog nedostatka propisa (pravilnika o deponijama, sa naglaskom na inustrijske deponije), te vašu sumnju u kompetentnost izrađivača prvenstveno Plana rehabilitacije za zatvaranje deponije i članova stručne komisije obratili smo se stručnoj instituciji Federalnom zavodu za agropedologiju kojem je, uz dopis, poslat Plan rehabilitacije za zatvaranje deponije na stručno mišljenje. U mišljenju od 15.01.2021. godine Federalni zavod za agropedologiju navedi da se preporučuje izrada Studije "Plan rehabilitacije o zatvaranju deponije šljake I pepela Plane, Divkovići I i II TE Tuzla, koja će biti dobar temelj za izradu Projekta rekultivacije kako bi se predmetni lokalitet priveo prvobitnoj namjeni. Izradom projekta rekultivacije poljoprivrednog zemljišta dale bi se preporuke o sanaciji deponije, te predložile mjere o visini nastiranja fiziološkoj aktivnog sloja (zemljišta) najmanje 0,50 m za travnate smjese i 1,0 m za visoko drvenaste biljke. Odgovor u prilogu.
5. Federalnom ministarstvu predlažete odbacivanje Plana rehabilitacije, jer on mora obuhvatiti zahtjeve iz čl. 57. Uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije (73/09) koji glasi: "Izradu Projekata biološke rekultivacije, reklamacije (popravke) i remedijacije vrše naučne i stručne institucije koje su registrovane za poslove poljoprivrede." U predmetnom slučaju ne radi se o Projektu, nego o Planu rehabilitacije, a pojam "rehabilitacija" se ne pominje u ovoj Uredbi. U daljnjim fazama pripreme tehničke dokumentacije za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane I i II, JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla je dužna izraditi Projekat rekultivacije sukladno navedenom Uputstvu, nakon što se pribavi okolinska dozvola. JP EP BiH d.d. Sarajevo. Prilikom izrade Projekta rekultivacije u narednoj fazi, primijenit će odredbe članova 44. te 52.-58. navedenog Uputstva, ali sukladno čl. 1. Uputstva isto ne može biti obvezujuće u pripremi Plana rehabilitacije jer se na navedeni dokument, Plan rehabilitacije, ne odnosi Predmet Uputstva (čl. 1.). Plan rehabilitacije predstavlja idejno rješenje zatvaranja deponija Plane, Divkovići I i II.
6. S obzirom da je ovo bio Prvi plan rehabilitacije koji je dostavljen ministarstvu uz Studiju i procjeni uticaja na okoliš i Plan upravljanja otpadom, te zbog određenih preklapanja sa aktivnostima koje treba da provedu nadležna ministarstva za poljoprivredu i zakonom nedovoljno definisanih procedura, upravni postupak se vodi na način da se nađu najbolja rješenja, kako ne bi došlo do sukoba nadležnosti. Uputstvo o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije (73/09) donešeno je na temelju Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine

Federacije BiH”, br. 52/09) i u nadležnosti je ministarstava za poljoprivredu. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05) donešen je na temelju Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03, 72/09 i 92/17) i u nadležnosti je federalnog ministarstva okoliša i turizma.

7. Lista ovlaštenih institucija za koju ste nam poslali link, ovlaštene su za ispitivanje tla (LISTA laboratorija akreditiranih od Instituta za akreditaciju BATA koji su ovlaštene rješenjem nadležnog organa za izvođenje fizičko-hemijskih ispitivanja tla), a ne za izradu planova, studija i projekata za, rekultivaciju, reklamaciju i remedijaciju. Link: Lista-laboratorija-za-ispitivanje-tla-2018.pdf.
8. Kao što ste i sami naveli, prioritetni ciljevi rekultivacije jalovinskih materijala, pepelišta i flotacionih materijala su privođenje određenim biljnim kulturama kao i uspostavljanje određene ekološke ravnoteže. Idejnim i Glavnim projektom će se dati konačna tehnička rješenja rekultivacije ovih deponija. U okviru Idejnog i Glavnog projekta neophodno je predvidjeti sve specifičnosti i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na okoliš koje su date u Studiji utjecaj na okoliš i predmetni Plan rehabilitacije. Osnovni cilj Plana je da se, na osnovu okolišnih parametara postojećeg stanja, daju smjernice sa specifičnim mjerama kako bi se predmetni prostor doveo u prvobitno stanje u što je moguće većoj mjeri.
9. Rješenje koje bude donešeno biće vam dostavljeno kao zainteresiranom subjektu.”

Na temelju sljedećih utvrđenih činjenica i relevantnih podataka:

- da deponije šljake i pepela Plane I i Divkovići I i II ne primaju otpad od novembra 2014. godine i da je deponija djelimično, ali nedovoljno sanirana, obrasla samoniklim niskim rastinjem i amrozijom, te da je šteta u okolišu evidentna i zahtjeva hitne mjere sanacije, tj. u proteklom periodu izvršeno je nasipanje površina svih deponija u sloju 10-30 cm zemlje/pijeska od strane Investitora što je dovelo do trenutno ozelenjenog izgleda, odnosno može se konstatovati da je već sada izvršena djelimična rekultivacija kompletnog prostora.
- nema emisija prašine u zrak sa deponija šljake Plane, Divkovići I i Divkovići II,
- investitor je u julu 2018. godine započeo sa aktivnostima pomoći MZ Bukinje oko sređivanja sportskih površina i prokopavanju pristupnog puta prema kapelici,
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma je Rješenjem br.: UP-I/05-23-25-4/07 od 11.11.2015. godine naložilo operateru JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, TE "Tuzla" da pribavi okolišnu dozvolu za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane I i Divkovići I i II na okolišno prihvatljiv način u skladu sa Zakonom i odredbama navedenim u Rješenju u što kraćem roku i dostavi zahtjev za izdavanje okolinske dozvole sa pratećim propisanim dokumentima. Članom 55. Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17) propisano da će na osnovu odobrenog Plana prilagođavanja nadležni organ dozvoliti rad i odrediti prelazni period za završetak realizacije Plana prilagođavanja koji neće biti duži od tri godine od dana odobrenja, a taj rok za investitora JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, TE "Tuzla" je istekao 11.11.2018. godine.
- da **rehabilitacija** zemljišta podrazumijeva proces vraćanja zemljišta u prijašnje stanje koje je imalo prije promjene, odnosno zagađenja ili uništenja,
- da su članovi stručne komisije dali pozitivno mišljenje na Studiju o procjeni uticaja na okoliš i prateću dokumentaciju,
- Da podnosilac zahtjeva ne može snositi posljedice što postojećom pravnom regulativom nije detaljno propisan sadržaj Plana rehabilitacije, nisu ovlaštene institucije koje mogu izrađivati Plan rehabilitacije i nisu certificirane osobe za ocjenu istih,
- Da se u propisivanju uslova za sanaciju i zatvaranje deponije rukovodilo Direktivom Vijeća 1999/31 EZ od 26. 04. 1999, o odlagalištima otpada,
- Čl. 66. Djelatnosti ili pogoni i postrojenja koja ugrožavaju ili mogu ugroziti okoliš ili koja imaju ili mogu imati negativan utjecaj na okoliš bit će podvrgnuta posebnom režimu nadzora. Nadzor se sprovodi: utvrđivanjem jesu li ispunjene posebne obveze i uvjeti propisani za djelatnosti ili pogone i postrojenja; –utvrđivanjem jesu li ispunjeni uvjeti utvrđeni u okolišnom dopuštenju; vođenjem upisnika o zagađenosti okoliša; redovitim inspekcijskim nadzorom i nalaganjem sanacijskih mjera za sprječavanje zagađenosti.
- članak 56. Projekti podložni procjeni utjecaja na okoliš Provedbenim propisom utvrdit će se pogoni i postrojenja ili znatne izmjene postojećih pogona i postrojenja za koje je obvezna

procjena utjecaja na okoliš, te pogoni i postrojenja ili znatne izmjene postojećih pogona i postrojenja za koje će nadležno ministarstvo odlučiti je li potrebna procjena utjecaja na okoliš. **Za prekid rada i rušenje pogona i postrojenja kojima je potrebno okolišno dopuštenje obvezno se obavlja procjena utjecaja na okoliš.**

1. Da u čl. 10. Pravilnika o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05),
 - Rješenje o zatvaranju deponije sadrži naročito:
 - 1) razloge za donošenje odluke,
 - 2) datum do kojeg deponija mora prestati primati otpad,
 - 3) nalog operateru da izradi plan rehabilitacije za zatvaranje, sa specificiranim mjerama koje operater mora poduzeti kako bi se područje zatvorene deponije rehabilitiralo i smanjili utjecaji na okoliš, te zdravlje i sigurnost ljudi. Ove mjere mogu između ostalog uključivati:
 - uklanjanje otpada na drugu deponiju
 - pokrivanje otpada
 - postavljanje ograde
 - "regradaciju"(podešavanje nagiba) otpada
 - kopanje sabirnih kanala za procijedne vode
 - kopanje odvodnih kanala za oborinske vode oko odlagališta za sprečavanje njenog dospijevanja u odlagalište
 - ako je najbliže naselje udaljeno manje od 1 km, kopanje rovova za otplinjavanje (dubine do osnovice otpada)
 - 4) vremenski raspored koji određuje rokove za provođenje ovih mjera; takav raspored uzima u obzir postojeće rizike i dostupnost alternativnih postrojenja za odlaganje.

Osnovni cilj Plana rehabilitacije je da se, na osnovu okolišnih parametara postojećeg stanja, daju smjernice sa specifičnim mjerama za buduće projekte rekultivacije (Idejni i Glavni projekat). U daljnjim fazama pripreme tehničke dokumentacije za zatvaranje deponija šljake i pepela Plane i Divkovići I i II, JP EP BiH d.d. Sarajevo, Podružnica TE Tuzla prihvata obavezu izrade Projekta rekultivacije sukladno navedenom Uputstvu, nakon što se pribavi okolinska dozvola. JP EP BiH d.d. Sarajevo, prilikom izrade Projekta rekultivacije u narednoj fazi, primijenit će odredbe članova 44. te 52.-58. navedenog Uputstva, ali sukladno čl. 1. Uputstva isto ne može biti obvezujuće u pripremi Plana rehabilitacije jer se na navedeni dokument, Plan rehabilitacije, ne odnosi Predmet Uputstva (čl. 1.). U konkretnom slučaju okolinska dozvola, koja po ranijim nalogima FMOIT, treba da bude izdata na osnovu naložene okolinske dokumentacije tj. Studije utjecaja na okoliš, Plana rehabilitacije i Plana upravljanja otpadom, definisat će sve neophodne mjere za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš, a sam Plan rehabilitacije predstavlja idejno rješenje zatvaranja deponija Plane, Divkovići I i II, koje će detaljnije biti tehnički razrađeno u Projektu rekultivacije. Prilikom pripreme Projekta rekultivacije, uzet će se u obzir i sve propisane mjere ublažavanja i mjere monitoringa koje će biti naložene okolinskom dozvolom, a iste će se i implementirati prilikom izvođenja radova na rekultivaciji datog područja. Nadalje, uzimajući u obzir da je okolišna dozvola preduslov za urbanističku suglasnost, a koja se izdaje na temelju prethodno izdatih dozvola i Idejnog projekta, to ukazuje da u fazi prije ishodovanja okolinske dozvole nije ni moguće očekivati viši stepen pripremljenosti tehničke dokumentacije, osim idejnog rješenja ili idejnog projekta. Izradu Projekata biološke rekultivacije, reklamacije (popravke) i remedijacije vrše naučne, stručne i ovlaštene institucije koje su registrovane za poslove poljoprivrede (član 57.).

Idejni i Glavni projekat rekultivacije deponija Plane i Divkovići I i Divkovići II mora dati konačna rješenja načina rekultivacije deponija, sa prikazanim predmjerima i predračunima i rokovima izvođenja radova.

Investitor mora izraditi Projekat rekultivacije i dostaviti ga nadležnom kantonalnom ministarstvu.

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe kod Kantonalnog suda u Sarajevu u roku od 30 dana od

dana prijema rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz istu se prilaže ovo rješenje u originalu ili ovjerenom prepisu.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama federalnim upravnim taksama i tarifi federalnih upravnih taksi („Službene novine Federacije BiH”, broj: 43/13) tarifni broj 57. tačka 4. podnositelj zahtjeva je uplatio 250,00 KM na budžetski račun UNION BANKE d.d.

MINIST R I C A

dr. Edita Đapo

Dostaviti:

- JP EP BiH, TE Tuzla,
- Grad Tuzla
- MZ Bukinje,
- Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK
- Cenatra za ekologiju i energiju Tuzla
- Aarhus centar u BiH, Sarajevo
- Federalna uprava za inspeksijske poslove
- Sektor za okolinske dozvole
- arhivi

DRAFT